

ΣΤΑΜΑΤΗ ΓΙΑΝΝΑΚΟΠΟΥΔΟΥ

ΗΡΩΪΚΗ ΠΟΡΕΙΑ

(ΤΑΞΙΑΡΧΙΑ ΔΟΠΑΩΝ ΤΗΣ ΡΟΥΜΕΛΗΣ)

308
Αύγουστος 1948

ΑΡΧΕΙΑ
ΣΥΓΧΡΟΝΗΣ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ
ΙΣΤΟΡΙΑΣ

ΚΟΜ/Γ- 308

ΣΤΑΜΑΤΗ ΓΙΑΝΝΑΚΟΠΟΥΛΟΥ

Γ10/3κ

ΗΡΩΪΚΗ ΠΟΡΕΙΑ

ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 1948

ΑΡΧΕΙΑ
ΣΥΓΧΡΟΝΗΣ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ
ΙΣΤΟΡΙΑΣ

Α.Σ.Κ.Ι. όρθ. είσερχοι.....

Τὸ διβλιαράκι αὐτό, δίνει σὲ ἀφήγηση, λίγες ἀμυδρές γραμμὲς τῆς ἡρωϊκῆς πορείας τῆς ταξιαρχίας τῶν ἄοπλων πατριωτῶν τῆς Ρούμελης.

Ἡ πορεία τῶν ἄοπλων, στέκεται σήμερο, ἕνα λαϊκὸ διαράνι στὴν ἱστορία τοῦ ἀπελευθερωτικοῦ μας ἀγώνα.

Σαράντα μέρες καὶ σαράντα νύχτες πάλοιψαν μὲ γυμνὰ στήθια καὶ ξυπόλητα πόδια, οἱ πατριῶτες τῆς ταξιαρχίας, γιὰ νὰ φτάσουν ἐκεῖ πού μὲ τὸ ὄπλο στὸ χέρι, θὰ μπορούσαν νὰ πολεμήσουν γιὰ τὴν λευτεριά τῆς πατρίδας.

Πάλοιψαν μ' ἀνώτερη λαϊκὴ ἐπαναστατικὴ ἔξαρση πού φτάνει τίς μεγαλότερες ἀγωνιστικὲς δημιουργίες τοῦ λαοῦ μας, μὲ παγωνιὲς καὶ μὲ θύελλες, μὲ τὴν πείνα, μὲ τὰ πλημμυρισμένα ποτάμια, πάλοιψαν καὶ νίκησαν τὴν ἐχθρότητα τοῦ χειμῶνα καὶ τὴν λύσσα τῶν μισθοφόρων.

Σὲ μάχες 22 ἡμερῶν καὶ σὲ νυχτερινὲς ἐνέδρες, νίκησαν, ἀνάτρεψαν καὶ κυνήγησαν, ρεζίλεψαν καὶ ξευτέλισαν τὸ θρασύδειλο ἐχθρὸ, πού κινητοποίησε ὀλόκληρες ταξιαρχίες, δεκάδες ἀεροπλάνα, πυροβολικὸ καὶ τάνκς, ἀκόμα καὶ πολεμικὰ πλοῖα ἀπ' τὴ θάλασσα καὶ ρίχτηκε ἀφηνιασμένος πάνω στὴν «εὐκολὴ λεία» τῶν ἄοπλων πατριωτῶν, μὲ σκοπὸ νὰ τοὺς ἐξοντώσει ἢ νὰ τοὺς αἰχμαλωτίσει.

Μὲ κρουπαγημένα καὶ πληγιασμένα πόδια, οἱ ἄοπλοι πατριῶτες, σὲ νυχτοήμερη ἀσταμάτητη πορεία, κάλυψαν ἕνα μεγάλο χάρο, ἐπὶ βουνοσειρῆς ἀπ' τὴ

Ροῦμελη ὡς τὴ Μακεδονίᾳ, διὰσχισαν τέσσερες μεγά-
λους κάμπους κί' ἔξη δημοσιῆς, θαθεῖα μέσ' τὶς γραμ-
μῆς τοῦ ἔχθρου.

Οἱ μοναρχοφασίστες μισθοφόροι τῶν Ἑένων,
κούφιοι καὶ χρεωκοπημένοι, ἀνίκανοι νὰ νοιώσουν τὸ
λαϊκὸ μεγαλεῖο καὶ στίς ψηλότερές του κορφές, πῆ-
γαν νὰ θριαμβολογήσουν ξετσιπίωτα γιὰ τοὺς λίγους
αἰχμάλωτους καὶ τοὺς τραυματίες ποὺ ἔπιασαν.

Ὅμως ἡ λαϊκὴ αὐτὴ ἐποποιῖα, εἶνε μιὰ νίκη
πού δὲ θὰ σθῦσει ἀπ' τὴ μνήμη τοῦ λαοῦ μας. Τὰ
ματωμένα χνάρια τῶν ἄοπλων πατριωτῶν, ἔγραψαν
πάνω στίς χιονισμένες κορφές, τὴν ἴδια τὴν ἡρωϊκὴ
καὶ νικηφόρα πορεία τοῦ Δημοκρατικοῦ μας Στρα-
τοῦ, τοῦ λαοῦ μας.

Ἐμεῖς δὲν πρέπει ν' ἀφήσουμε νὰ χαθεῖ, οὐτὸ
τὸ χρυσάφι μοζικοῦ λαϊκοῦ ἡρωϊσμοῦ, ἀκατάλυτης
προσῆλωσης σιὸ σκοτό, λαϊκῆς ἀλληλεγγύης καὶ συν-
τροφικότητος, κορτερίας καὶ μαζικῆς συνειδητῆς πει-
θαρχίας.

Ἀντίθετα, τὴ νίκη αὐτὴ τοῦ λαοῦ μας πού μά-
χεται καὶ μέ γυμνά στήθια ἐνάντια στὸν πάνοπλο
ἔχθρο, πρέπει νὰ τὴν κάνουμε πῆρα κοί διδάγμα, νὰ
τὴ γονιμοποιήσουμε μέσα στίς ψυχές τῶν μαχητῶν
καὶ τῶν στελεχῶν τοῦ Δημοκρατικοῦ μας Στρατοῦ, δλων
τῶν πατριωτῶν τῆς Ἑλλάδος, ὡς τὶς πόλεις ποὺ
πρέπει νὰ μάθουν πῶς πολεμοῦν καὶ πῶς νικοῦν οἱ
πατριῶτες ποὺ δὲ χάνουν τὴν πίστη τους στὴ νί-
κη καὶ μπρὸς στίς μεγαλύτερες δυσκολίες. Αὐτὸς εἶ-
νε καὶ ὁ καλύτερος τρόπος νὰ διαφυλάξουμε αὐτὸ τό-
λαϊκὸ διαράντι, πλάϊ σὲ τόσες ἄλλες ἀγωνιστικῆς
παραδόσεις ποὺ δημιουργεῖ ὁ σημερινὸς μας ἀπώνας
γιὰ τὶς γενιές ποὺ θάρθουν...

I

ΤΟ ΞΕΚΙΝΗΜΑ

18 Φλεβάρη του 1948. Ἡ Λαϊκὴ φάλαγγα τῶν ἀοπλων ξετυλιγόταν πάνω στὸ καινούριο χιόνι. Ἡ οὐρὰ τῆς φάλαγγας ἐβγαίνε ἀκόμα ἀπ' τὴ Βρόχα, ποὺ κοιμόταν, μόλις ξεχωρίζοντας μέσ' στὸ αὐγινὸ παγωμένοσύνταμπο. Τὰ τσαρούχια βυθίζονταν μέ προσοχὴ στὸ χιόνι ποὺ βούλιαζε τρίζοντας, πηδοῦσαν τὰ μικρορέματα. γιὰ νὰ βαστάξουν ὅσο μπορούσαν περισσότερο, τὴ νυχτερινὴ ζεστασιά στὰ πόδια.

Ἡ φάλαγγα κυλοῦσε μ' ἀργὸ βῆμα ἀκόμα σιωπηλὴ, σὰ νὰ τὴν τριγυρνοῦσε μιὰ ἀνησυχία, σὰ νὰ τὴ βάραινε μιὰ ἔγνοια.

Γιὰ ποῦ κινοῦσε ἀλήθεια αὐτὴ ἡ παράξενη λαϊκὴ στρατιά; Ξεχώριζαν στὸ χιόνι, οἱ διμοιρίες, οἱ λόχοι, τὰ τάγματα, πειθαρχημένοι, σφιχτοδεμένοι στρατιωτικοὶ σχηματισμοί. Ὅμως οἱ μαχητὲς αὐτῆς τῆς στρατιᾶς, δὲν εἶχαν ὄπλα τρεῖς τέσσερες, σὲ κάθε ὀμάδα, εἶχαν στοὺς ὤμους σκαπάνες καὶ φτυάρια, τσεκούρια καὶ τηλεβόες. Οἱ μαχητὲς τῆς δὲν ἦταν μόνο νέοι. Ἦταν κι' ἑκατοντάδες κοπέλλες, ἀγρότισσες καὶ βλαχοπούλες, μέ πολλὸ χρωμα πλεχτά φουστάνια καὶ τσαρούχια ποὺ λοένα γλιστροῦσαν στὸ χιόνι. Ἦταν κάμποσοι δερμένοι ἄντρες, λίγοι μεσόκοποι καὶ πρὸ λίγου γερόντοι πίσω ἀπ' τὰ μεταγωγικά, μέ τρίχινες

κάπες, μαζί με λιγνοπόδαρα αγόρια δεκάξη χρονώ. Τά μουλάρια ήταν φορτωμένα με παξιμάδια, τραχανά, αλεύρι, λάδι, λίγο καπνό, καρφιά και πέταλα για τὰ ζῶα και χιλια ζευγάρια τσαρούχια. Για νά ἐτοιμασθεῖ αὐτή ἡ μικρή ἐπιμελητεῖα ἀγρυπνοῦσαν τὶς τελευταῖες νύχτες στό χωριό, συνεργεῖα ἀπὸ σιδεράδες και ἀπὸ τσαρουχάδες. Ἀγωνίστηκαν ὅλα τὰ γύρω χωριά για τὸ λίγο δέρμα και τὸ λίγο σίδηρο. Σφάχτηκαν και τὰ τελευταῖα βόδια, για νά φκιαστοῦν ἀπὸ τὰ φρέσκα τομάρια τους τὰ ἐφθδρικά τσαρούχια. Δούλευαν νύχτα και μέρα με βάρδιες οἱ γυναῖκες στή Φουρνά και στή Βράχα για τὸ ψωμί και τὰ παξιμάδια. Ὅσο προχωροῦσαν οἱ προετοιμασίες ὅλοι τὸνοιωθάν κι' ἄς μή τὸ κουβέντιαζε κανεῖς, πᾶς σὲ λίγο θάρχιζε μιά μεγάλη πορεία.

Τὶς τελευταῖες μέρες, πολλοὶ ἀπ' τοὺς ἀοπλους κι' οἱ πὶν ζωντανές κοπέλλες, τὸβαζαν πιά ἀνοιχτά. «Τὶ καθόραστε δῶ; Οἱ ἀντάρτες περνοδιαβαίνουν, δίνουν μάχες και γυρνᾶνε, κι' ἐμεῖς; **ΘΕΛΟΥΜΕ ΟΠΛΑ! ΘΕΛΟΥΜΕ ΠΟΛΑ! ΘΕΛΟΥΜΕ ΝΑ ΠΑΜΕ ΝΑ ΠΟΛΕΜΗΣΟΥΜΕ ΤΟΥΣ ΦΑΣΙΣΤΕΣ!**

Τούτη ἡ κραυγή ἐκλείσει τὶς δυὸ—τρεις τελευταῖες συγκεντρώσεις. Ἐπισφράγιζε πῶς ἡ σοβαρή, συστηματική, ἐνδουσιὰ δικη στρατιωτική και πολιτική δουλειὰ πού εἶχε γίνει ἕνα μήνα στὰ ἔμπροσθα, εἶχε πετύχει. Τὸ χωράφι εἶχε ὀργωθεῖ βαθειὰ και γερός λαϊκὸς σπóρος ἦταν ἐτοιμὸς νά ριχτεῖ στή δοκιμασία. Καί νά τῶρα ἔκειντο οἱ ἄνθρωποι.

**

Ἐχτρικό, τὸ χιονισμένο φλεβारीατικὸ πρᾶγμ

τριγυρνοῦσε μέ σκοτεινά προμηνύματα τῆ φάλαγγα τῶν ἀόπλων, στά πρώτα της βήματα. Μαζί μέ τό χιόνι πού ἔπεφτε, πάσχιζε νά σταλάξει μέσα τους, βαρειά, παγωμένα ρωτήματα:

—«Γιά πού κινᾶτε τρελλοί;»

—«Ποῦνε τά ὄπλα σας; Ποῦνε τ' ἀρβύλια κι' οἱ χλαιῖνες πού ἔχουν οἱ ἐχτροί σας; τά ζῶα σας θά πέσουν στό χιόνι. Ἐχεις ξαναπεινάσει μέρες καί βδομάδες;»

—«Ἀρχίζετε τήν πιό σκληρῆ μάχη μέ μᾶς, μέ τούς παγωμένους ἀγέρηδες καί τά φουσκωμένα ποτάμια, μέ τά κρουσταλλισμένα χιόνια καί τήν πείνα. Καί θά σᾶς ριχτοῦν κι' οἱ ἄλλοι ἐχτροί σας μέ τ' ἀγερόπλανα καί μέ τά τάνκς. Κι' ἐσεῖς; Μέ τά τσαρούχια, μέ τούς κασμάδες καί μέ τούς τηλεβόες θά μᾶς νικήσετε, γενναῖοι μας ἄοπλοι; Τρελλοί. !»

Ἡ φάλαγγα κυλοῦσε μ' ἀργό βήμα, σιωπηλή. Ἐάφνου ἀπό μπρός, ἀπ' τό κεφάλι τῆς φάλαγγας, πού εἶχε βγεῖ στό πρώτο διάσελο, ξεχύθηκε πίσω μιά ζεστή νεανική φωνή.

—«Συναγωνιστές! »

Ἄπαυτος ὁ παλμός κι' ἡ δύναμη τῆς φωνῆς, ἀνασῆκωσε τά σκυφτά κεφάλια, πού ἄσπριζαν ἀπ' τό χιόνι.

—«Τί, εἶμαστε ἐμεῖς;...»

Ἡ φωνή συνεπῆρε τῆ φάλαγγα· χίλια στόδια φούσκωσαν ἀπ' τόν παγωμένο ἀγέρα καί χίλια στόματα ἀπάντησαν μέ μιά πολύφωνη κραυγή, τό γνωστό τους σύνθημα:

—«Μαχητές τοῦ Δημοκρατικοῦ Στρατοῦ τῆς Ἑλλάδας.» Δέ μπόρεσε νά τήν πνίξει τό χιόνι τούτη τήν κραυγή πού

βολούσε σά ζεστό κῆμα ἀπ' τὶς κορφές καὶ τὰ διάσελα.

—«Γιὰ τὴν ἀγωνιζόμενα στε;» συνέχισε ἡ νεανικὴ φωνὴ πρὶν σβύσει ἀκόμα ὁ πρῶτος ἀχός.

«Γιὰ τὴν Λευτεριά, τὴν Δημοκρατία καὶ τὴν Ἀνεξαρτησία τῆς πατρίδας!» Ἀντιβούισε ἡ φάλαγγα.

—«Ποιός εἶνε ὁ Ἀρχηγός μας;»

—«ΜΑΡΚΟΣ! ΜΑΡΚΟΣ! ΜΑΡΚΟΣ!»

—«Ποιό εἶνε τὸ σύνθημά μας»

—«ΣΤ' ΑΡΜΑΤΑ ΣΤ' ΑΡΜΑΤΑ ΜΠΡΟΣ
ΣΤΟΝ ΑΓΩΝΑ ΓΙΑ ΤΗ ΧΙΛΙΑΚΡΙΒΗ ΤΗ ΛΕΥ-
ΤΕΡΙΑ!»

«ΣΤ' ΑΡΜΑΤΑ! ΣΤ' ΑΡΜΑΤΑ!» Ἀντιβούιζε τώρα τραγουδιστὰ ἡ φάλαγγα ὀλόκληρη. Μαζί της ἀντιβούιζαν καὶ τὰ ρουμελιώτικα ἐλάτια καὶ τὰ ρέματα, τὰ παληὰ τὰ κλέφτικα καὶ τὰ ἐλαστικὰ λημέρια, τὰ βραχοβούνια, οἱ σπηλιές κι' οἱ πουργαρόριζες πού φύλαξαν τοὺς πρῶτους ἀντάρτες μας, ἡ ἀνταρτομάνα ἡ Ρούμελη ἀπ' ἄκρου σ' ἄκρο.

—ο—

Ἡ φάλαγγα ζωντάνεψε. Οἱ μεταγωγικοὶ βάρεσαν τὰ ζῶα τους. Μιά συντροφιά νεολαῖοι ἀρχίδαν τὰ τραγούδια. Σε λίγο ὅλη ἡ φάλαγγα προχωροῦσε μέ τραγούδια καὶ συνθήματα, ἔετυλιγονταν στήν πρώτη μέρα τῆς πορείας τῆς, μ' αἰσιοδοξία καὶ ζωντάνια πού ἐχειλοῦσε. Αὐτὸ ἦταν τὸ ξεκίνημα τῆς «ταξιαρχίης ἀστῶν Ρουμελης». Τὸ ταξίδι μεγάλο, ὡς πάνω στὸ Βορριά. Τὸ δρομολόγιο δύσκολο. Μπρός, στὸς ἀοπλους πατριώτες, ὀρθωνόταν σὲ χιονισμένα

ἀπανωτά κύματα, πρώτα ἢ Ὀρθρου, ὕστερα τὸ Μαυροβούνι, παραπερα ὁ Κίσσαβος, πῖο πάνω ὁ Ὀλυμπος, ἀκόμα πῖο βόρεια, τ' Ἀντιχάσια, τὰ Χάσια, ὁ Ὀρλιακας. Ἀνάμεσα στὶς 7 αὐτὲς βουνοσειρὲς ἀτλωνόταν 4 μεγάλοι κάρποι, δεκάδες πλημμυρισμένα ποταμια καὶ ρέματα, 7 δημοσιές κι' ὀλόκληρες ζώνες πού ἀλώνιζε πάνοπλος ὁ ἐχθρός, μὲ τὰ τάνκς καὶ τὶς ἐνέδρες του.

... Μέρους καὶ νύχτες θὰ διπλώνεται καὶ θὰ ξεδιπλώνεται, σὲ βαθιές ρηματιές, σ' ἐχθρικά περάσματα, σὲ κορφές καὶ σὲ διάσελα πού σφυράει τὸ χιονοβόρι, ἢ ἀπέραντη λαϊκὴ φάλαγγα τῶν ἀόπλων πατριωτῶν. Θὰ πρηστοῦν, θὰ ματώσουν καὶ θὰ ξεπαγιάσουν τ' ἀδύναμα πόδια τῶν κοριτσιῶν, τῶν παλληκαριῶν καὶ τῶν λίγων γερόντων, μὲ τὰ φτωχὰ τσαρούχια. Ἴσως ἔρθει κι' ἡ πείνα. Κάποιοι μπορεῖ νὰ φύγουν, νὰ λυγίσουν, λιγοστοί νὰ πέσουν. Μά οἱ πολλοί; Αὐτὴ ἢ ὀλοζώντανη φάλαγγα πού προχωρεῖ μὲ τραγοῦδια καὶ συνθήματα γιὰ νὰ πάρει ὄπλα; Θὰ φτάσουν αὐτοί;

Μιά θέληση καὶ μιὰ δύναμη, ἀνώτερη ἀπ' τὴ δύναμη καὶ τὴ θέληση τοῦ καθένα ξεχωριστά, ἐμπυχώνει αὐτὲς τὶς ἑκατοντάδες τῶν ἀόπλων πατριωτῶν. Αὐτὴ τοὺς ὑπερασπίζει καὶ τοὺς ὀδηγᾷ ἐκεῖ πού κινοῦν γιὰ νὰ φτάσουν, γιατί πιστεύαν πὼς ἔπρεπε νὰ φτάσουν. Εἶνε ἡ θέληση κι' ἡ ἀκατανίκητη δύναμη τοῦ ἐπαναστατημένου λαοῦ, τοῦ πνιγμένου δίκου, πού ἔχει πιά ξεσηκωθεί καὶ ζητάει ΟΠΛΑ!

ΣΤΗΘΟΣ ΜΕ ΣΤΗΘΟΣ ΜΕ ΤΑ ΤΑΝΚΣ

Ἡ «ταξιαρχία ἄοπλων Ρούμελης» βρίσκονταν σέ πορεία πέντε μέρες κι' ὄλας. Εἶχε τελειώσει μ' ἐπιτυχία τό πρώτο ἄλμα ἀπ' τή Βράχα ὡς τό Δερελί. Πέτυχε καί τό δεύτερο νυχτερινό ἄλμα, ἀπό τό Δερελί στό Νταμπακλή, διασχίζοντας τόν πρώτο κάμπο καί τήν πρώτη δημοσιά. Ὀλόκληρη ἡ προσοχή τῆς Διοικήσεως, συγκεντρώθηκε στό νά μή νοιώσει ὁ ἐχθρός, αὐτά τά δύο πρώτα ἄλματα. Ἐπρεπε οἱ φασιότες νά ζαφνιαστοῦν στό παράτολμο ἄλμα πού ἀρχιζε τώρα, μέσ' ἀπ' τήν καρδιά τοῦ θεσσαλικοῦ κάμπου, γιά τό πέρασμα πρὸς τό Μαυροβούνι.

Μέ τό ξεκίνημα, δούλεψε κι' ὄλας λιγόλογο τό πραχτορεῖο εἰδήσεων «ΤΣΑΡΟΥΧΙ».

—«Πάμε γιά τόν κάμπο . . . Ἀπόψε θάχουμε πανηγύρια . . .»

Ἡ λαϊκή φάλαγγα ξετυλιγόταν ἀνάμεσα στούς χαμηλοῦς λόφους πού βγάζαν πρὸς τόν κάμπο, μέ τρακόσιους ἀκόμα Θεσσαλοῦς, πλάι στούς 850 Ρουμελιώτες. Οἱ καινούριοι, εἶχαν ἀκολουθήσει ἀπ' τό Νταμπακλή καί ξεχώρισαν στό βέδισμα καί στίς συντροφίες. Ὅμως

ληότεροι» της ταξιαρχίας, πιάναν κουβέντα μαζί τους, τούς δείχνουν στοργή κι' ενδιαφέρον. τού συμβούλευαν. Είνε ανάγκη τό λαϊκό—δημοκρατικό χωνευτήρι της φάλαγγας νά τούς άφομοιώσει γρήγορα, νά τούς έρψυχώσει μέ τό μαχητικό πνεύμα. τήν ύψηλή διάθεση και τήν αίσιοδοξία της ταξιαρχίας γιά νά μπορέσουν σ' ένα σύνολο ν' αντιμετωπίσουν κάθε δοκιμασία της σκληρής πορείας.

Σήμερα ή φάλαγγα είνε πίο βαρειά. Τά πόδια τών περισσότερων άρχισαν νά πρήζονται, άνοιξαν οί πρώτες πληγές. Τά στελέχη της ταξιαρχίας έπέμεναν νά γίνονται μπάνια μέ άλατι στους σταθμούς κι' αυτά ανακούφιζαν λίγο τά πόδια. Δυό φορές ήρθε έντολή άπ' τό κεφάλι της φάλαγγας νά σταματήσουν γιά τραγούδια και τά συνθήματα. Μά πάλι ή Μαρία άπ' τό Δερελί κι' ή Ξανθή άπ' τήν Καϊτσα, ό Φουντοϋκος μέ τούς μεταγωγικούς, ό Λευτέρης ό μαθητής μέ τό πηλήκιο και τή χρυσή κουκουβάγια, συντροφίες, συντροφίες, οί άοπλοι πατριώτες, τραγούδαγαν μέ κατεβασμένο τόνο. Καμμιά φορά άποξαχνιόνταν, οί φωνές δυνάμωναν, κι' άρχιζε τό «τηλέφωνο» άπό μπρός «Μεταδώστε πίσω νά μήν τραγουδοϋν! Μπαίνουμε σ' έχθρική ζώνη...». Τά χωριά πού μόλις ξεχωρίζουν στους καταχνιασμένους λόφους μπροστά, είνε τά σουρλοχώρια τών Φαρσάλων. Ό έχτρος, θά παρατηροϋσε κι' όλας, αυτή τήν παράξενη φάλαγγα. Μά οί άοπλοι βλέπουν μέ σιγουριά τούς καβαλλάρηδες του Γαζή και του Σερρόπουλου, νά προχωροϋν σέ μιά διπλή περιφανή γραμμή δεξιά κι' άριστερά τους, νά κοντοστέκουν ντα στα ύψώματα πού δεσπόζουν όσο νά έστι-

λιχτεί ὅλη ἡ φάλαγγα, κι' ὕστερα νά καλπάζουν
στή λάσπη τοῦ κάμπο. Ξαίρουν πᾶς ἐμπροσθο-
φυλακὴ εἶνε τὰ παλληκάρια τοῦ Πυθαγόρα καὶ
πίσω τοὺς φρουροὺν οἱ ἐπονίτες τοῦ Ιου τάγμα-
τος Δημοκρατικῆς Νεολαίας Ρούμελης. Ἔχουν
ἐμπιστοσύνη στὰ ἔνοπλα ἀδέρφια τους καὶ προ-
χωροῦν στὸν κάμπο.

Ξάφνου, μέσ' στήν ὑγρὴ πάχνη πού τύλιγε
τὸν κάμπο, ἀκούστηκαν ἀπ' τὰ ὑψώματα τοῦ χω-
ριοῦ Νταβλατάνι ντουφεκιές καὶ ριπές. Ἦταν οἱ
πρῶτες σφαῖρες αὐτές, πού σφύριζαν τώρα πάνω
ἀπ' τὰ κεφάλια τῶν ἄοπλων. Βουητό ἀκούστηκε
ἀπ' τὴ δημοσιὰ τῶν Φαρσάλων.

—Τάνκς!.. Τάνκς!. Ψιθύρισαν τρέχοντας μέσα
στὴν πηχτὴ λάσπη οἱ ἄοπλοι. Μά κείνη τὴ στιγ-
μὴ μπρὸς δεξιὰ, κάλπασαν μ' ὄρμῃ σ' ἀραιὴ διά-
ταξη οἱ καβαλλάρηδες. Μιά βαθεῖα κραυγὴ ἀκού-
στηκε μέσ' ἀπ' τὴν καταχινιά:

—ΑΕΡΑΑΑ!..

Τ' αὐτόματα κελαῖδοῦσαν πάνω ἀπ' τ' ἄλο-
γα.

—Τοὺς κυνηγάει τὸ ἵππικό μας!

—Ὁ Γαζῆς θά τοὺς γαζώσει γερά!

Τὰ τάνκς ἔβαζαν ριπές κι' ἐγκαιροφλεγῆ
πάνω στὴ φάλαγγα. Οἱ ἄοπλοι προχωροῦσαν
μέσ' στὸν ἀπέραντο ἐχθρικό κάμπο, πού μὲλις
τώρα ἀρχίζαν τὸ πέρασμά του. Προχωροῦσαν
παλευόντας μέ τὸ πρῶτο Ξάφνιασμα καὶ τὸν πρῶ-
το φόβο, μέ τὴν παχειὰ λάσπη πού ἐσκολλοῦσε
ἀπ' τὰ πόδια τὰ ἴσαρούχια καὶ τ' ἄρβυλα, ἐπε-
φταν καὶ σηκώνονταν μέσ' στὶς σφαῖρες, ἐτραχάν-
σταζόντας πικρὸν ἰδρώτα, γιὰ νά φτάσουν στὴ
δέση τους, ὅταν κοβόταν ἡ φάλαγγα. Οἱ καβαλλ-

λάρηδες γύρισαν. Είχαν κυνηγήσει τόν έχτρό
ἀπ' τό Νταβλατάνι καί πήραν κάμποσα λάφυρα.
Ἡ φάλαγγα κυλοῦσε μέσ' στό λασπόκαμπο ὤ-
ρες.. Πίσω, οἱ νεολαῖοι πιάστηκαν πάλι μέ τούς
μπουραντάδες πού ἐρχόταν ἀπ' τή δημοσιά καί
πήγαιναν νά ριχτοῦν στούς ἀοπλους. Νύχτωσε,
κι' ἡ τσακισμένη φάλαγγα δέν εἶχε ἀκόμα στα-
θεῖ ν' ἀνασάνει.

* *

Τώρα μπρός, κάπου ἐκεῖ βαθειά στό σκοτει-
νιασμένο κάμπο, ἀπλωνόταν ἡ κορδέλλα τῆς
δημοσιάς Βόλου—Λάρισας. Τί ὑποδοχή νάχε
ἐτοιμάσει ὁ ἐχθρός ἀπ' τό πρωῖ στούς ἀοπλους;

—«Θάχουν φέρει λές, τάνκς στό δημόσιο;»
ἄφησε τή σκέψη του νά κυλήσει κάποιος στό
σκοτάδι.

—«Ἄμ' τί. Κορδύδα εἶνε; Καί τάνκς κι'
ἄλλα μυστήρια». Ἀπάντησε μιά ἄλλη φωνή.

—«Τί ἄλλα «Μυστήρια» καί σαχλαμάρες
μοῦ τσαμπουνᾶς;» Ἀκούστηκε ντοριασμένη λί-
γο ἡ πρώτη φωνή. «Μήπως θά φέρουν κι' ὑπο-
βρύχια στόν κάμπο; Νά! Τάνκς καί τάνκς τό
πολύ..» Ἡ ἄλλη φωνή, μουρμούρισε μέσ' ἀπ'
τά δόντια.

—«Ἄντε καί νά δοῦμε πόσοι θά βγοῦν
πέρα ἀπόψε..» Ἀκολούθησε τότε ἀνάμεσα στίς
δυό φωνές τοῦτος ὁ διάλογος:

—«Ἐσύ συναγωνιστῆ εἶσαι ἀπ' τούς και-
νούργιους πού ἦρδατε στό Νταμπακλή;»

—«Ναί μᾶς προσκόλλησαν στήν ταξιαρχία
στό Νταμπακλή.»

—«Φοβάσαι;»

—«Ἄοπλοι ἄνθρωποι συναγωνιστῆ!»

— «Φοβάσαι; Φοβάσαι τὰ τάνκς, τ' ἄλλα μυστήρια τῶν μπουραντάδων»; Ἡ φωνή ἀπὸ πίσω ἦταν σοβαρή, ἐπέμενε, μὰ εἶχε ἓνα συντροφικό τόνο.

— «Ἄσεμε ἡσυχό τώρτ. Ποιός δέ φοβάται μέσ' στίς σφαῖρες; Ἐχω δυό παιδιά στό χωριό.. Μήτε βδομάδα πού μᾶς πήραν.. Ποῦ πᾶμε τάρρα μέσ' στόν κάμπο; Μέσ' στίς ἐνέδρες; λέω πῶς θά κολλήσω ἐδῶ στή λάσπη καί θά μείνω. Νά, ἔτσι, δέ θά μπορέσω ἄλλο νά τρέξω, οἱ σφαῖρες θά σφυράνε κι' ἐγώ θά κολλήσω ἐδῶ». Μιλοῦσε σά νά παραμιλοῦσε. Ὁ ἄλλος σάπαινε. Σκεφτόταν πῶς θά βγάλει πέρα τούτη τή δοκιμασία, ὁ συναγωνιστής του αὐτός, δίχως πίστη, δίχως ἰδανικό; Αὐτουνοῦ τὰ μάτια εἶνε γεμάτα ἀκόμα ἀπ' τό χαμόσπιτο μέ τὰ δυό παιδάκια, γιομάτα δέος γιά τίς φονικές μηχανές τῶν μπουραντάδων. «Ἄοπλοι ἄνθρωποι». Ναί. Αὐτός ἦταν ἄ ο π λ ο ς. Πῶς θά πάλευε; Πῶς θά τᾶβγαζε πέρα;

Τόν πήρε μιά βαθειά λύπη, γι' αὐτόν τόν ἔρημο, φτωχό, φοβισμένο ἀγρότη, πού μποροῦσε νά γίνει μαχητής τοῦ Δ.Σ.Ε., νά πολεμήσει γιά τὰ δυό ἀρκουδοπούλά του, γιά μιάν ἄλλη ζωή πού οὔτε τή φανταζόταν, μὰ μποροῦσε κι' ἀπ' ὦρα σ' ὦρα ἴσως, νά γίνει λιποτάχτης στήν πρώτη ἐχθρική ἐνέδρα, ἢ νά πέσει ἐκεῖ, πάνω στή λάσπη, ἓνα μέ τή λάσπη κι' αὐτός, δίχως ἓνα ἰδανικό, δίχως μιά θέληση δικιά του, μάταιο θύμα. Δέ χρειαζόταν πολύ σκέψη. Ἐπρεπε νά μοιράσει μ' αὐτόν τόν ἀγνωστο ἄοπλο, τὰ ὄπλα πού εἶχε δώσει σ' αὐτόν, ὁ Δ.Σ.Ε. καί πρῶτ' ἀπ' ὅλα τήν πίστη στήν ἀστείρευτη δύναμη τοῦ λαοῦ.

στόν ἑαυτό του, στή νίκη πού φεγγοβολάει μέσα
στis θύελλες καί τίς τρικυμίες τοῦ ἀγώνα.

—«Πῶς σέ λένε συναγωνιστή» τόν ρώτησε.

—«Γιῶργη.. Κι' ἐσένα;»

—«'Ανέστη.»

Ἐσφιξε τό χέρι του στόν ἀγκῶνα τοῦ Γιῶρ-
γη, τοῦ «ἀπελπισμένου», πού παραπατοῦσε βογ-
γώντας μέσ' στή λάσπη καί τράβηξε μαζί του.
Τοῦ μιλοῦσε μέ μικρές, ἀπλές, συντροφικές κου-
βέντες. Ἦσαν σά νᾶρριχνε φυῶχτες σπόρο, στή
σκαμμένη ἀπ'τήν ἀγωνία ψυχή τοῦ ἄλλου. Προ-
χωροῦσαν μέ βαρειά βήματα, πιασμένοι χέρι μέ
χέρι, μέσ' στόν ἀπέραντο ἐχτρικό κάμπο...

* *

Δεξιότερα ἀπ'ένα μικρό λοφάκι τοῦ κάμπου,
πρίν τή δημοσιά, πλάγιασε νά ξανασάνει ἡ φά-
λαγγα τῶν ἀόπλων.. Μόλις εἶχανε ἐσφύγει ἀπ'
τήν ἐνέδρα καί τίς τροχειοδειχτικές τοῦ Καλοῦ
Νεροῦ. Ἠσυχία. Τό μεγάλο φεγγάρι τοῦ κά-
μπου κρυφόβλεπε, μέσ' ἀπ' τά σύννεφα, αὐτή
τήν παρ'έξην φάλαγγα πού εἶχε πλαγιάσει πά-
νω στή λάσπη καί κοιμότανε κι' ὄλας. Ἐάφνου
ἀπ' τό ἀριστερό ὕψωμα, μπήχτηκαν πάνω στήν
ἀποκαρωμένη ἀπ' τόν ὕπνο καί τήν κούραση φά-
λαγγα. πυκνά πυρά.

Ἄμεσως μπρός καί ἀριστερά, ἀκούστηκαν
μανιασμένες φωνές.

—«'Απάνω τους!. Ἔνα ὄπλοπολυβόλο ἐδῶ!
χτυπάτε τους!. ΑΕΡΑΑΑ!...» Ἀρχίσαν νά χτυ-
ποῦν κι' οἱ ἀντάρτες. Μιά ταραχή κι' ἕνα ἀνακά-
τωμα ἐσχύνονταν ἀπ' τίς πρώτες γραμμές. Οἱ
ἀσπλοι ἔρεναν ἀκόμα, μισοξαπλωμένοι, ταραγ-
μένοι, ἀλλ' ἀκίητοι. «Εἶνε οἱ δικοί μας μπροστά»

ΒΙΒΛΙΟΤΗΚΗ
ΤΗΣ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ
ΙΣΤΟΡΙΑΣ

Θά μᾶς φυλάξουν» σκέφτονταν. Σέ λίγο συγκεντρώθηκαν λίγο πιό ἀριστερά ἀπ' τό ὕψωμα, ἔλοι μαζί οἱ ἄοπλοι. Κοντὰνασαινοντας βαρειά ἀπ' τήν ἀγωνία καί τὸ ξάφνιασμα, ἡ μάζα στάθηκε, μιά μεγάλη σκοτεινή κηλίδα μέσα στό ἀμυδρό φεγγαρόφωτο τοῦ κάρπου. Τά πυρά ἀκούγονταν τώρα ἀπό παντοῦ. Τά ἔνοπλα τμήματα εἶχαν μπλεχτεῖ σέ συγκρούσεις, πλάϊ στό λοφάκο, κάτω πρὸς τή δημοσιά, δεξιότερα σ' ἄλλα ὑψώματα. Σ' ὄλα τὰ ἐπίκαιρα σημεῖα πρὸς τό δρόμο, ξεφύτρωναν τὰ κρυφά δόντια τοῦ ἐχθροῦ.

Πάνω ἀπ' τό λοφάκο, φάνηκε ἓνα φῶς δυνατὸ, σταθερό. Δέν ἦταν φωτοβολίδα. Βουῖσμα μηχανῆς ἀκούστηκε νά σιμώνει. Μιά φωτεινὴ σπαθιά—ὁ προβολέας—χάραξε τὸν οὐρανό, ἴσα πάνω ἀπ' τό λοφάκο».

—«Τάνκς! Τάνκς!» ψιθύρισαν.

Ἡ σπαθιά τοῦ προβολέα γίνηκε πιό δυνατὴ. τό βουῖσμα δυνάμωνε, δυνάμωνε. Τά τάνκς, ἀνηφόριζαν τό μικρὸ λοφάκο. Λίγο ἀκόμα καί θάφταναν στήν κορφοῦλα. Ὁ προβολέας θῆπεφτε τότε πάνω στή μάζα, τὰ τάνκς θά ρίχνονταν πάνω σ' αὐτούς τούς «ἄοπλους μαχητές», τὰ πολυβόλα κι' οἱ ἀλυσίδες θά λιάνιζαν τὰ τρυφερά κορμιά τῶν κοριτσιῶν, τὰ σκεβρωμένα γεροντίστικα κόκκαλα τῶν μεταγωγικῶν, τὰ γυμνά στήθια τῶν παλληκαριῶν. Τοῦτος ὁ πιστός λαός, χίλιοι διακόσιοι ἄοπλοι πατριῶτες, πού φώναζαν «ΟΠΛΑ!» καί ξεκίνησαν γιά νά τ' ἀποχτήσουν, μέσ' στίς θύελλες μίας σκληρῆς πορείας μποροῦσαν ἀπ' τή μιά στιγμή στήν ἄλλη νά σκορπίσουν στόν κάμπο, στήν αἰχμαλωσία ἢ τό θάνατο.

Μά ή άγωνία δέ γίνηκε πανικός. Οί άοπλοι στέκονταν εκεί. Τά πρησμένα ξυπόλητα πόδια, είχαν κολλήσει βαθείά στή λάσπη.

Τό πρώτο τάνκς έφτιασε πιά στήν κορπούλα, μπρός. Άσυναίσθητα οί άοπλοι πατριώτες, πιάνονταν ό ένας μέ τόν άλλο χέρι μέ χέρι, άγκώνα μ' άγκώνα, δένονταν στήν ίδια βουβή ύπόσχεση, ψυχή μέ ψυχή. Δέν άκούστηκε ούτε φωνή, δέν κινήθηκε κανείς άπ' τούς χιλίους διακόσιους πατριώτες.

Τότε μπροστά, άκούστηκαν δύο μονάχα μικρές ριπές 4-5 σφαίρες ή κάθε μία.

Κάποιος άγνωστος σκοπευτής, μονάχος, εκεί στό λόφο, ανάμεσα στά τάνκς και στή μάζα τών άοπλων, σταμάτησε πάνω στή λάσπη και μέ τό αδύναμο όπλο του, βάρεσε τήν άτσάλενια μηχανή πού προχαρούσε. Ό φασίστας τανκίστας δείλιασε. Ή τρομαχτική μηχανή, είχε μέσα της ψυχή μισθοφόρου, ψυχή δούλου.

Γι' αυτό τόσκασε μπροστά σ' έναν άπλό μαχητή του Λαϊκού Στρατού πού έπεσε πάνω στή λάσπη και χτύπησε.

Κι' οί άοπλοι; Πίστευαν στά ένοπλα άδέρφια τους, πίστευαν στά στελέχη τους, έλπιζαν ως τήν τελευταία σιγμή πώς κάποιος θά σταματούσε τά τάνκς, πειθορχησαν σφιχτοδέθηκαν ό ένας μέ τόν άλλο και σάθηκαν.

—ο—

Οί ένέδρες του έχθρου ξυλάθηκαν κι' έδώ. Οί φασίστες κυνηγήθηκαν! Ή φάλαγγα τών άοπλων, πλατύ λαχανιαστό κύμα, έφτανε στή δημοσί, βουλιάζοντας ως τό γόνα στον όργωμένο μέ τραχτέρ κάμπο. Σέ κάθε βήμα, άνοιγε

θαρρείς τὰ κολασμένα της χείλια, ἡ ἐχθρική καμπύσια γῆ, νά ρουφίξει γιά πάντα, αὐτά τ' ἀτί-
θασα παιδιά τῶν βουνῶν, πού ἀποφάσισαν νά
τήν περιφρονήσουν τούτη τῆ νύχτα, μέ τὰ εὐκό-
λητα πρησμένα πόδια τους καί τὰ γυμνά στή-
δια..

Τί καινούρια τρικυμία θάβγαζε τούτη ἡ
ἀπαίσια γαλήνη τοῦ κάμπου; Πού θάβρισκε ἡ
αὐγή τῆ φάλαγγα; Γιατί ἀργούσε τόσο νά φα-
νεῖ ἡ δημοσιά;

Ἄπ' τὰ δεξιά, ἀρχισαν ξανά τὰ πυρά Ὁ
χάρος ἔδειχνε τὰ πύρινα δόντια του, ἀκόμα μιά
φορά ἐκεῖνη τῆ νύχτα σιούς ἀοπλους πατριῶτες.
Πόσο τάχα θάντεχαν στό κυνηγητό του; Αὐτή
τῆ φορά οἱ σφαῖρες δάγκωναν γερά. Μιά κοπέ-
λα ἔπεσε στή λάσπη νεκρή. Ἐνα—δύο μου-
λάρια πέσανε. Ἡ Μόρρω χτυπήθηκε. Ὅμως
στά ὀρειχάλκινα πρόσωπα τῶν ἀοπλων, στ' ἀγρι-
μένα μάτια πού εἶχε σβύσει ἡ νύχτα, ἔλαμπε
τώρα μεσ' ἀπ' τό βαρὺ μόχτο, ἡ ἐνταση τῆς
πάλης, μιά ἀδάραστη θέληση, ἕνα πείσμα.
Τὴν ἴδια ὥρα πού οἱ ἐνοπλοι σύντροφοί τους
ἀντιμετώπιζαν μέ τ' ἀδύνατα ὄπλα τους τὰ
τάνκς στή δημοσιά, ἔδιναν κι' αὐτοί τῆ μάχη
τους· τῆ μάχη τῆς θέλησης καί τῆς ἀλυγισιάς,
τῆς καρτερίας καί τῆς ἀνδραπιάς.

Σφιχτοδεμένοι ὁ ἕνας μέ τόν ἄλλο, μ'
ἕνα τελευταῖο σφίξιμο, ἔφταναν τό ἀνάχωμα
τῆς γραμμῆς, ρίχνονταν μεσ' ἀπ' τίς βουρδου-
λιές τῶν τροχειοδειχτικῶν στό δημόσιο, περνοῦ-
σαν, κι' ἀπλωναν πέρα στόν κάμπο. Ἐκαί
στή δημοσιά γινόταν τώρα μιά παράξενη μάχη.
Τὰ τάνκς βάζανε πυκνές ριπές, περνοῦσαν

μ' ατσαλένιο βουητό πάνω—κάτω στό δρόμο, οί φασίστες βάζανε απ' τ'ς ενέδρες τους πάνω στη δημοσιά και στη γραμμή, κι' οί άοπλοι συντροφίες—συντροφίες πέρναγαν. Οί ένοπλοι πολέμαγαν. Πολέμαγαν έδω κι' εκεί μεσ' στον κάμπο, ενάντια στις σκόρπιες ενέδρες του έχθρου, ρίχνονταν στα τάνκς.

Ένας ομαδάρχης απ' τό τάγμα του Πυθαγόρα, ό Χρήστος, πήρε έντολή νά μείνει πάνω στη δημοσιά, μέ τό σκοπευτή του Πιάτ. Βάζανε στα 10 μέτρα τά τάνκς, μέσα σέ χαλάζι σφαιρες. Κατάστρεψαν κι' ακινήτησαν 3 τάνκς μέ τά τέσσερα βλήματα πού είχαν. Ό σκοπευτής του Πιάτ σκοτώθηκε. Ό Χρήστος τραυματίστηκε. Έμειναν κι' οί δυό εκεί, πιστοί στη διαταγή πού είχαν πάρει. Κι' οί άοπλοι περνούσαν.

Ό Γαζής, διοικητής της ίλης ιππικού της Δημοκρατικής Νεολαίας Θεσσαλίας, μέ πέντ' έξη καβαλλόρηδες είχαν ξεπεζέψει και πάλευαν πάνω στό δρόμο. Ένα τάνκς πλησίαζε βάζοντας άσταμάτητα ριπές. Σύρθηκαν απ' τά χαντάκια κι' έπεσαν άπάνω του μέ τ' άτομικά τους όπλα. Ήξαιραν πώς άμα κολλήσεις στό τάνκς δέ μπορεί νά σέ χτυπήσει. Οί καννες απ' τά όπλα τους, άκουμπούσαν πάνω στον ατσαλένιο θώρακα. Τό τάνκς άρχισε νά στριφογυρίζει άνησυχά πάνω στό δρόμο. Οί ριπές του πήγαιναν στα χαμένα. Κι' οί άοπλοι περνούσαν. Πίσω έρχονταν οί πιό έξαντλημένοι κι' οί τραυματίες. Ένα τάνκς έξορμούσε πάλι άπάνω στη μάχη. Ό Τζάντζολας λοχαγός του 3ου Λόχου Δ. ολαιίας, άρπαξε ένα όπλο πολυβόλο κι' άρχισε

νά βάζει στά τάνκς ὄρθιος . Οἱ ἄοπλοι κυλοῦσαν, κυλοῦσαν. Λίγοι ἔμειναν ἐκεῖ, νεκροί ἢ βαρεῖά τραυματίες . Μὰ ἡ μόζα εἶχε περάσει καί τῆ δημοσιᾶ . Οἱ ἄοπλοι πατριῶτες εἶχαν νικήσει κι' αὐτό τό ἐμπόδιο .

ΠΕΡΝΩΝΤΑΣ ΤΗ ΛΙΜΝΗ ΚΑΡΛΑ

Θαμποχάραζε βαθειά στὸν κάμπο, ὅταν ἔφτασαν ὕστερα ἀπὸ 24 ὥρες συνεχῆ πορεία καὶ μάχη, στὴ λίμνη Κάρλα. Ἔπρεπε νὰ περάσουν μέσ' ἀπὸ τὰ παγωμένα νερά της, μιά δυό ὥρες, γιὰ νὰ κολλήσουν ἀντίκρυ στὰ ριζὰ τοῦ Μαυροβουνιοῦ, στὸ Καλαμάκι.

Στὸ θαμπόφωτο ποῦ ἀνάδινε ἀπ' τὴ ριγελὴ ἐπιφάνεια τῆς λίμνης, χάραζε σκοτεινὴ, ἢ ἀτέλειωτη ἀλυσίδα τῶν καβαλλάρηδων καὶ τῶν ἄοπλων, ποῦ προχωροῦσαν μέσα στὰ νερά της.

Καθὼς εἶχαν ἀνόψει τὰ κορμιά ἀπ' τ' ἀδιάκοπο σφιξιμο στὸν κάμπο, τὸ νερό, πάγωνε τὸ αἷμα. Οἱ μὲς σφίγγονταν. Κάμποσοι ἔξαντλημένοι, κοπέλλες καὶ παλληκάρια, λιγοθυμοῦσαν ἀπ' τὰ πρῶτα τους βήματα.

Ἡ λίμνη ἀπλωνόταν μπροστά, παγωμένη ταφόπετρα διχως τέρμα. Ἐδῶ, σφιζαν πάλι μέσ' στὸ μισοσκόταδο, γερά, συντροφικά τὰ χέρια. Σφιχτοδέθηκε ἡ χαλαρωμένη φάλαγγα σὲ συντροφικές ἀπὸ δυό, τρεῖς καὶ περισσότερους συναγωνιστές. Πιάστηκαν μπράτσο μὲ μπράτσο ἀπ' τοὺς πιὸ δυνατοὺς οἱ πιὸ ἔξαντλημένοι ἀνεβοκατέβηκαν πάλι πεισματικά τὰ τσακισμένα

γόνατα, σπάνοντας τήν αντίστασιν τοῦ νεροῦ. Ἄπ' αὐτό τό συντροφικό χερουσίξιμο, πού γίνονταν ἀγκάλιασμα στούς λιποθυμισμένους, μεταδίδονταν πολλαπλασιασμένη ἢ περίσσια δύναμη σ' ὄλους. Μά κι' αὐτοί πού βοηθοῦσαν, ἀντλοῦσαν καινούριες δυνάμεις, ἀπό ἀγνωστές καί σ' αὐτούς πηγές ἀπό βαθεῖά μέσα τους.

Στήν παγωμένη λάμψη τοῦ νεροῦ, ἔβλεπας νά κυλοῦν, δίχως κλάμα, μεγάλα δάκρυα ἀπ' τὸ μόχτο, σιά μάγουλα τῶν κοριτσιῶν.

Καί νά, μπρός, ἀπό μιά συντροφιά κοριτσιῶν τῆς Ρούμελης, ξεσπάει παράφωνο, τρεμουλιαστό στήν ἀρχή, κι' ὄλο πιά σταθερό, πιά γοργό τό τραγούδι τοῦ λαοῦ πού πολέμασι ὀχτῶ χρόνια, τὲ γυρνά στήθια.

«...ΕΜΠΡΟΣ ΕΛΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΤΟ ΔΙΚΗΟ ΚΑΙ ΤΗ ΛΕΥΤΕΡΙΑ»

Ἐνα ρίγος περνάει τὴ λίμνη. Ἐνα ζεστό ρίγος, ἀπλώνει σιά παγωμένα νερά της ἀπ' τὰ τυραγνισμένα στήθια τῶν κοριτσιῶν πού φουσκῶνουν στο τραγούδι ἀπ' τὰ σφιχτοδεμένα χέρια. Τραγουδᾷ ὅλη ἡ φάλλαγμα συντροφιάς—συντροφιάς, μέ τούς διοικητές καί τὰ στελέχη της πού προχωροῦνε εὐπόλητοι στό νερό, δίνοντας καί παίχνοντας κουράγιο, μέ τούς λιπόθυμους καί τούς τραυματίες της. Εἶνε τό τραγούδι τῆς ἀλυγισίας, τό τραγούδι τοῦ λαοῦ πού δέ θέλει νά πεθάνει, πού θέλει νά ζήσει, νά πολεμήσει καί νά νικήσει.

Μιά συντροφιά κοπέλλες τῆς Δημοκρατικῆς Νεολαίας, σέρνουν δυό μισολιπόθυμους συναγωνίστριες, βυθισμένες στό νερό ὡς τὴ μέση καί

τραγουδοῦν:

«... Προχώρα μπρός στή ζωή Νεολαία
πάλευε, γέλα καί χαίρου μαζί...».

Ἡ παγωμένη λίμνη, γεμίζει θερμό παλμό.
Μπρός φαίνεται ὁ Λευτέρης ὁ μαθητής. Τά παι-
δικά καλαροπόδαρά του ἀνεβολατεβαίνουν νευρι-
κά, πεισματικά στό νερό. Στά μπράτσα του σέρνει
δύο μισολιπόθυμους, σκύβοντας τό ἀδύναμο στη-
δος του πρὸς τό νερό, ἕνας μικρός Ἑρακλῆς..

Ὑστερα ἀπό μιάριση—δύο ὥρες στό νερό
οἱ πρῶτες συντροφίες τῆς φαλαγγας, ἔμπαιναν
στό χωριό, σιάζοντας, ἀγνώριστοι ἀπ' τή λάσπη
κι' ἀπ' τό μόχθο. Πίσω, μαύριζε μια ἀτέλειω-
τη γραμμὴ μέσ' στή λίμνη, στό φῶς τῆς καινού-
ριας μέρας. Δύο τρεῖς φωτοβολίδες ἀναβόσβυναν
ἀκόμα πέρα. Στή δημοσιά μέ τῖς νυχτερινές ἐνέ-
δρες. Μόλις ξεχώριζαν στό φωτισμένο πιά οὐρανό.

Κάποιος ἄνδρας γιγαντόσωμος, μ' ἕνα γε-
ρό τετράγωνο κεφάλι, μέ τά εὐπόλητα πόδια ἀ-
νοιχτά, ἐκεῖ στό ἔμπα τοῦ χωριοῦ, ἐέσπασε. βλέ-
ποντας τῖς φωτοβολίδες.

—«Νά, καί νά τομάρια!· τέντωνε τά πε-
λώρια ντοραμένα μπράτσα του, καί τύφλωνε μέ
λύσσα τόν κάμπο, κατά κει πού ἔπεφταν ἀκόμα
οἱ φωτοβολίδες.

—«Τί θά δεῖτε μέ τά κεράκια σας βρέ
κέρατα; Τήν τύφλα σας!. Ξημέρωσε βρέεε! Ξη-
μέρωσε!. Κι' ἐσεῖς ἔχετε ἀκόμα μεσάνυχτα! Νά,
ἐρεῖς φτάσαμε!». Κι' ἔδειξε μ' ἕνα ἄπλωμα τοῦ
χεριοῦ, μέ πικὰ καί χαρά τή φαλαγγα ἀπ' τό
χωριό, ὡς τή λίμνη πέρα.. Γύρισε ὕστερα τῖς με-
γάλες του πλάτες καί τράβηξε μ' ἀργά μεγάλα
βήματα πρὸς τήν πλατεία τοῦ χωριοῦ.

Ένας απ' τούς άοπλους.

—ο—

Ο διοικητής τής φάλαγγας, έδωσε τήν έντολή νά μπαίνουν, όπως έφταναν απ' τή λίμνη στά σπίτια, ν' ανάβουν φωτιές γιά νά στεγνώσουν τό γρηγορότερο. Πάνω σ' αυτό δίναν τή μάχη τά στελέχη τής ταξιαρχίας. Οί άοπλοι, δέν έφευγαν απ' τό έμπα του χωριού, περίμεναν και τούς άλλους πού έρχονταν απ' τή λίμνη, περίμεναν τούς διμοιρίτες τους, νά πάνε στά σπίτια «όργανωμένα». Κι' αυτοί ακόμα πού εμπαιναν μέ χίλια ζόρια στά σπίτια, ξανάβγαιναν, στάζοντας μέσ' στό παγωμένο φλεβαριάτικο πρωινό, ζητώντας «τούς άλλους». Η στρατιωτική και πολιτική δουλειά πού είχε γίνει σ' αυτό τόν κόσμο, ή κοινή δοκιμασία, ή κοινή πίστη στήν άποστολή τους, ή ίδια ή πείρα τους τώρα, σφιχτόδενε τούς άοπλους μαχητές μέ μιά άνώτερη συνοχή, συντροφικότητα, πειθαρχία και άλληλεγγύη, τούς έξόπλιζε μέ μιά άστείρευτη δύναμη νά υπερνικούν τίς δυσκολίες.

Τά σπίτια του χωριού γέμιζαν απ' αυτούς τούς παράξενους ταξιδιώτες. Οί γρηούλες, έβλεπαν σαστισμένες τίς ξυπόλητες κοπέλλες, μέ τά ξεπαγιασμένα πόδια, τά παιδεμένα παλληκάρια πού άχνίζαν πάνω από τίς φωτιές.

—ο—

Τό μεσημέρι, χύμηξαν ξαφνικά πάνω στό χωριό μέ τούς άοπλους, τρία Σπιτφάϊρ. Αρχισαν νά χτυπούν μέ μυδράλλια, ρουκέτες και μπόμπες λυσσασμένα. Γύρευαν νά λιανίσουν μέ τή φωτιά και τό σίδερο τή λεία πού ξεγλίστρησε μέσ' απ' τά νύχια τους, τή νύχτα στον κάμπο. Στά περι-

σότερα πρόσωπα τῶν ἀοπλων, ἐκεῖ στίς γωνίεσ
τῶν σπιτιῶν, πού εἶχαν τρυπῶσει, θά μπορούσεσ
πάλι νά διακρίνεισ νά κυριαρχεῖ καί πάνω στό
φόβο, τό μῖσος, τό ἴδιο πείσμα, μιά φλόγα καρ-
τερίας, σά νάλεγαν:

— «Βαράτε λοιπόν δολοφόνοι! Βαράτε καί μέ
τ' ἀεροπλάνα σας. Ἄς τά δοκιμάσουμε ὄλα μαζί!»

Μέ λύσσα πού μεγάλωνε χτυποῦσαν πέντε
ἀεροπλάνα, ὡσ τό σούρουπο, τό χωριό μέ τούς
ἀοπλους καί τὰ ἐνοπλα τμήματα.

Μέ τέσσερισ νεκρούσ καί εἴκοσι τραυματίεσ
πλήρωσε ἡ ταξιαρχία ἀοπλων Ρούμελης, τήν
πρώτη γνωριμιά μέ τούς δολοφόνουσ τοῦ ἀέρα.

Ἔτσι, μέσα σ' αὐτέσ τίς 32 ὥρεσ, οἱ ἀοπλοι
πατριῶτεσ γνώρισαν τόν πόλεμο. Καί κάτι πα-
ραπάνω. Γνώρισαν τό σκληρότερο πόλεμο, τοῦ
ἀοπλου μέ τόν πάνοπλο, τόν πόλεμο πού λίγο
πολύ κάνει χρόνια τώρα ὁ λαός μας. Γνώρισαν
καί δοκίμασαν πάνω στή σάρκα τους, τό περίφημο
ὕλικό τῆσ «ἀμερικάνικησ βοήθειασ πρὸσ τόν
'Ἑλληνικό λαό».

Ὡστόσο σ' αὐτέσ τίς ὥρεσ αὐτοί, εἶχαν πετύ-
χει καί τό τρίτο ἐπικίνδυνο ἄλμα πάνω ἀπ' τόν
κάμπο καί τή λίμνη, πρὸσ τό σκοπό τους.

—ο—

Ἐπεφτε ἡ νύχτα πάνω ἀπ' τό βομβαρδισμένο
χωριό. Δεκάδεσ σπίτια εἶχαν σωριαστεῖ πάνω στά
δρομάκια. Κάποιεσ γυναῖκεσ τοῦ χωριοῦ τρέχανε
γυρεύοντασ τό γιατρό τῆσ ταξιαρχίασ. Κάμποσοι
ἀοπλοι βγαῖναν στίσ ἀϋλέσ καί στούσ δρόμουσ,
μ' ἓνα παράξενο αἰσθημα· σά νά δοκίμαζαν τὰ
πόδια τους, τὰ κορμιά τους. Ἐκείνη τῆ στιγμή
οὐσώθημε πάνω ἀπ' ὄλο τό χωριό, μιά γερή νεα-

νική φωνή:

—«Συναγωνιστές και συναγωνίστριες!
Μαχητές της Δημοκρατικής Νεολαίας!»

Ἡ φωνή ἀκούγονταν ἀπ' τὸν τηλεβόα,
γερὴ σταθερὴ.

«Σήμερα, 23 τοῦ Φλεβάρη, γιορτάζουμε τὰ
πεντάχρονα τῆς ἡρωϊκῆς ΕΠΟΝ σὰ μαχητές τοῦ
Δ.Σ.Ε. Ἡ ΕΠΟΝ, μᾶς ἔμαθε ν' ἀγαπάμε τὴν
πατρίδα μας καὶ τὸ λαό καὶ νὰ πολεμάμε γιὰ
τὴ λευτεριά καὶ τὴν εὐτυχία τους. Δεκάδες χιλιά-
δες νέοι καὶ κοπέλλες, μέ τ' ὄπλο στό χέρι ἢ
χωρὶς ὄπλο γιορτάζουν μαζί μας, δίνοντας τὸν
ἴδιο ὄρκο στό λαό:

ἽΟρκιζόμαστε μαζί τους πῶς δέ θά λυπηθοῦ-
με θυσίες καὶ οἶμα γιὰ τὴν τιμὴ καὶ τὴ λευτεριά
τοῦ λαοῦ μας».

—«ἽΟρκιζόμαστε!» ψιθύρισαν πολλές σιγανές
φωνές στοὺς θαλάμους, στίς αὐλές, γύρω ἀπ' τίς
φωτιές καὶ κάτω ἀπ' τὸ μεγάλο πλάτανο τῆς
πλατείας.

—«ἽΟρκιζόμαστε—συνέχισε μέ παλμό πού
ἀνέβαινε, ἢ φωνὴ τοῦ ἀγνωστοῦ νεολαίου—πῶς
δέ θά λυγίσουμε, ὅσα χιόνια, ὅσες λάσπες, ὅσες
λίμνες κι' ὅσες θύελλες κι' ἂν σηκωθοῦν μπροστὰ
μας. Ὅσες ἐνέδρες κι' ἂν στήσει στό δρόμο
μας ὁ θρασύδειλος ἐχτρός».

—«ἽΟρκιζόμαστε», ψιθύρισαν ἑκατοντάδες
κοπέλλες καὶ παλληκάρια σκυμμένοι πάνω ἀπ'
τίς φωτιές.

Ἵταν μιά ὑπόσχεση πῶς ἔδιναν, ὁ καθένας
στόν ἑαυτό του, στ' ἀδέρφια τους πού πολέμαγαν
σ' ὅλη τὴ χώρα, στό Λαό. .

ΥΙ

ΚΙΣΣΑΒΟΣ—ΟΛΥΜΠΙΟΣ—ΠΙΕΡΡΙΑ.

Ἡ ταξιαρχία ἀοπλων Ρούμελης, βρίσκονταν στήν Καρίτσα τοῦ Κισσάβου, πάνω ἀπ'τό Αἰγαῖο. Τό τρίτο ἄλμα εἶχε τελειώσει νικηφόρα. Μά τώρα μπροστά της ἀπλωνόταν τό καινούργιο μεγάλο ἐμπόδιο, πού της ἐκλεινε τό δρόμο πρός τό Βορριά. Τό ποτάμι! Πῶς θά περνοῦσαν χίλιοι διακόσιοι ἄνθρωποι τό πλημμυρισμένο ποτάμι πού μέ δυσκολία περνοῦσαν μικρές ἀποστολές; Ὁ Πηνειός χωρισμένος σέ τρία πλατεῖα ὀρμητικά κανάλια στήν ἐκβολή του, ἔπρεπε νά περαστεῖ σέ μία τό πολύ δύο νύχτες. Ὅλη μέρα κι' ἴσως καί τή νύχτα περιπολοῦσε ὁ «Κώνστας», ὅπως λέγανε οἱ ἀντάρτες τοῦ Κισσάβου κάθε πολεμικό—μπρός στήν Καρίτσα, τό Τσάγεζι καί τίς ἐκβολές τοῦ Πηνειοῦ.

Δυό φορές εἶχαν ἐτοιμαστεῖ μέ χίλια βάσινα 2—3 βάρκες καί ὁ «Κώνστας» ἔβγαζε ἀγήρατα μαζί μέ Μάυδες καί τίς ἐκαιγαν.

Οἱ φασιότες εἶχαν λυσσάξει μ' αὐτό τό ἀπίστευτο γι' αὐτούς πέρασμα τῆς φάλαγγας μέσ' ἀπ' τήν καρδιά τοῦ κάμπου, ὅπου εἶχαν κινήσει καί ὀλόκληρο τό «Σύνταγμα Ἀναγνώ-

ΑΡΧΕΙΑ
ΕΥΧΡΟΝΗΣ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ
ΙΣΤΟΡΙΑΣ
27

ρισης» της Λάρισας με 12 τάνκς. Ύστερ' απ' τό βομβαρδισμό στό Καλαμάκι, ή αεροπορία τους έψαχνε όλη μέρα τό Μαυροβούνι και τόν Κίσσαβο, δίχως αποτέλεσμα. Μοναρχοφασιστικές δυνάμεις πού κινίσανε δυό μέρες συνέχεια απ' την Άγιά νά κόψουν τούς άοπλους στόν Κίσσαβο, τσακίστηκαν στην Ποταμιά από τούς μαχητές του Πυθαγόρα και του τάγματος της νεολαίας. Τό ίδιο τσακίστηκε και μία άλλη κίνηση των μπουραντάδων απ' τό Λασποχώρι προς τό Τσάγεζι, απ' τόν 1ο λόχο του τάγματος της νεολαίας. Στη μάχη αυτή σκοτώθηκε ή αγαπημένη του λόχου έπονίτισσα, Πόπη Γουριάνη.

Όστόσο οι μέρες περν. ύσαν κι' αυτή ή καθυ-στέρηση μπρός στό ποτάμι ήταν κίνδυνος—θάνατος. Τέλος, ήρθε κι' ή μέρα για τό πέραςμα. 'Η μαρτυρική αύγή, ήρθε απ' τό Αίγαίο, ύγρη και διάφανη, κι' έσκυψε φωτεινό τό πρόσωπό της, γεμάτο έλπίδα, πάνω απ' τά κεφάλια των άοπλων πού ξυπνούσαν. Τό χωριό, άναζούσε όλοζώντανο. Μία καμπάνα άντήχησε κρυστάλλινη, σιόν Ξάστερο ούρανό. Στους χιονισμένους δρόμους, τ' αετόπουλα μέ τραγούδια και φωνές, έτρεχαν στό σχολειό τους πού τόχει άνοίξει ή λαϊκή έξουσία. Πιο πάνω, άνασταίνονταν τ' άντάρτικα λημέρια στις χιονισμένες πλαγιές του Κισσάβου κι' αντιβούιζαν απ' τ' άντάρτικα τραγούδια. 'Εκει σε μία χιονισμένη λάκκα πού άστράφτει στόν ήλιο, γυμνάζονται ξαρμάτωτα σε πλατειές γραμμές τά λεβέντικα νιάτα του Δ Σ. Παρακάτω άνηφορίζουν απ' τά ριζά, οι καινούργιοι «άοπλοι» πού άκλούθησαν τά τμήματα, στις νυχτερινές τους έπι-

χειρήσεις.

Οι γυναίκες του χωριού κουβαλοῦν τό ψωμί πού ζύρωσαν κι' ἔψησαν ὅλη νύχτα. Τό ψωμί τῆς λευτεριάς. Μιά ἀσείρευτη δραστηριότητα ξεχύνεται ἀπ' τό Λαϊκό Στρατό, διαπερνά καί συνεπαίρνει τά χωριά, τό λαό, τίς γυναίκες, τ' αειτόπουλα.. Κάθε ὥρα καί κάθε στιγμή, μέ πόρες καί μέ θύελλες, προπερνά γίεται πιά γερός, νά πολλαπλασιάζει τίς δυνάμεις του νά οργανώνεται καλύτερα, νά ἀπλώνει ὁ θαλένιος πτεροφυγές, ὡς πέρα βαθείά, στούς σκληρωμένους κάμπους, στίς συγκοινωνίες καί στά κέντρα τοῦ ἐχθροῦ, ὁ Στρατός τοῦ λαοῦ, ὁ ΔΣΕ! Γιατί κάθε ὥρα καί κάθε στιγμή ὁ ἐχθρός σπέρει ἐρείπια καί θανατικό στήν πατρίδα. Στήνει κάθε αὐγή μπρός στά χιτλερικά ἀποσπάσματα ὄλο καί πιά πολλούς, διαλεχτά παιδιά καί θυγατέρες τοῦ λαοῦ, βυθίζει ὄλο καί πιά βαθείά στό πένθος στή φρίκη καί στά βάσανα, τό μαρτυρικό λαό τῆς Ἑλλάδας. Καί νά! Μέσα σ' αὐτό τό χωριό, εἶνε μία καινούρια ἔτοιμη δύναμη γιά τό Στρατό τοῦ λαοῦ, πάνω ἀπό χίλιοι πατριώτες τοῦ ζητοῦν ὄπλα καί πορεύονται γιά νά τ' ἀποκτήσουν. Ἀπόψε, μέ τίς 23 βάρκες πού ἔξασφάλιστηκαν, ἀρχίζει τό πέρασμα τῆς πρώτης ἀποστολῆς ἀπό τετρακόσιους ἀσπλους. Κι' ὕστερα; Ἴσως σέ πέντε ἕξη μέρες, θάφταναν...

Τό πέρασμα τοῦ ποταμοῦ ἀπ' τήν πρώτη ἀποστολή πέτυχε.

Τήν ἄλλη νύχτα 3-4 τοῦ Μάρτη πέρασαν οἱ ὑπόλοιποι. Μέ ταχύτητα, μέ τάξη ὑποδειγματική, μ' ἀνώτερη πειθαρχία καί ὀργάνωση, κατανικήθηκε κι' αὐτό τό ἐμπόδιο. Οἱ ἀσπλοι πέ-

ΑΡΧΕΙΑ
ΕΥΕΚΡΟΝΗΣ
ΚΟΡΟΝΙΚΗΣ
ΙΣΤΟΡΙΑΣ
29

ρασαν τό ποτάμι. Αυτό πού φώναζαν στό ξεκί-
νημα τής πορείας σά σύνθημα. «ΓΙΑ ΤΟ ΔΗΜΟ-
ΚΡΑΤΙΚΟ ΣΤΡΑΤΟ ΔΕΝ ΥΠΑΡΧΟΥΝ ΑΞΕΠΕ-
ΡΑΣΤΑ ΕΜΠΟΔΙΑ» γινόνταν τώρα, μέσα στή
δοκιμασία, μέσα στή νικηφόρα πορεία πεποίθηση
σ' όλους τούς άοπλους. Είχαν περάσει και τόν
Πηνειό. Τί άλλο τούς περίμενε;

Ἡ πρώτη άποστολή άοπλων βάδιζε συνέχει-
α νύχτα και μέρα, άπ' τή βραδυά πού πέρασε
τόν Πηνειό. Στίς 7 τοῦ Μάρτη ὕστερα από μία
συνεχή σαρανταοκτάωρη πορεία στίς κορφές τοῦ
Ὀλύμπου, βρέθηκε στό χωριό Ἅγιος Παντελέ-
μονας. Οἱ άοπλοι ἦταν εσακισμένοι άπ' τήν πο-
ρεία, τήν Ευπολησία, εἰς άγρυπνίες και τήν πεί-
να. Ὁ ἐχθρός εἶχε κόψει τό δρῆμο πρὸς τ' Ἀ-
ντιχάσια κι' ἡ φάλαγγα ἦταν ὑποχρεωμένη ν'
ἀλλάξει δρομολόγιο πρὸς τά Πιέρρια. Οἱ φασιότες
κινητοποιώντας δυνάμεις δυό ταξιαρχιών στό
χώρο Ὀλύμπου—Πιερρίων, πηγαιναιανά συντριψουν
και νά αιχμαλωτίσουν τούς άοπλους πατριώτες
πού ἡ εἰκοσαήμερη σκληρή πορεία τούς εἶχε ἐξαν-
τλήσει.

Ἡ φάλαγγα τῶν 800 περίπου άοπλων, τής
δεύτερης άποστολῆς πού πέρασε τόν Πηνειό,
τή νύχτα τής 4 πρὸς 5 Μάρτη ξεκινώντας άπ'
τόν Ἅγιο Παντελέμονα τοῦ νότιου Ὀλύμπου,
διάσχισε χωρίς σύγκρουση μέ τόν ἐχθρό, τόν
κάμπο τοῦ Λιτόχωρου και καταυλίστηκε κοντά
στό χωριό Βροντοῦ τοῦ Β. Ὀλύμπου.

Πιό δύσκολη ἦταν τώρα ἡ δέση τῆς πρώ-
της άποστολῆς τῶν 400. Αὐτοί ἀναγκάστηκαν νά
ξαναγυρίσουν στόν Παντελέμονα ὕστερα από
μιά πρώτη προσπάθεια γιά τό πέρασμα πρὸς

Β Όλυμπο πού άπότυχε. Γυρνώντας προς τόν Παντελέμονα μαζί μ' ένα τάγμα Θεσσαλών άοπλων, τά χαράματα τής 6ης του Μάρτη, πέσανε σ' έχτρική ένέδρα μπρός στη Λεπτοκαριά. Νησιτικοί, 3 μέρες κομμένοι άπ' τήν άγρυπνιά και ξεπαγιασμένοι άπ' τά χιόνια του Όλύμπου, οι άοπλοι πατριώτες δέχτηκαν πάλι πάνω τους τά νυχτερινά πυρά του έχτρου. Τά θεσσαλικά ένοπλα τμήματα πού συνόδευαν τή φάλαγγα, κουρασμένα κι' αυτά άπό μιά βαθεία διείσδυση άπ' τή Μακεδονία στ' Αντιχάσια και τό νότιο Όλυμπο, πολέμησαν, ήρθαν σέ δυό-τρια σημεία στά χέρια μέ τόν έχτρό όμως ή φάλαγγα ήταν βαρειά, κοβόταν μέσα στη νύχτα, δέν είχε τή συνοχή πού τή χαρακτηριζε στις άλλες πορείες. Κι' αυτό, τό πλήρωσε ακριβά:

Σ' αυτή τήν ένέδρα μπρός στη Λεπτοκαριά πιάστηκαν και σκόρπισαν πάνω από εκατό άπ' τους άοπλους του θεσσαλικου τάγματος και καμμιά είκοσαριά άπ' τήν πρώτη άποστολή τής ταξιαρχίας άοπλων Ρούβελης.

Τό βράδυ τής 7 του Μάρτη, αποφασίστηκε νά γίνει, ξανά τό πέρασμα μπρός άπ' τή Λεπτοκαριά και τό Λιτόχωρο, προς Β. Όλυμπο. Τό άποψινό άλμα ήταν τό πιο δύσκολο άπ' όσα είχαν κάνει ως τώρα οι άοπλοι. Ό έχτρός δά περίμενε μέ τις ένέδρες του μέσ' στον κάμπο. Ύστερα από 7-8 ώρες επικίνδυνη πορεία, οι άοπλοι θάπρεπε νά περάσουν τή δημοσιά Κατερίνης-Λιτόχωρου, τήν τέταρτη δημοσιά πού δά κόβαν στο μεγάλο τους ταξίδι για τό Βοσρρά.

Τά πόδια όλων, ήταν ξεπαγιασμένα και πληγωμένα και πρησμένα. Τά μάτια είχαν

ΑΡΧΕΙΑ
ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ
ΙΣΤΟΡΙΑΣ
31

σει απ' τήν ἀγρύπνια καί τήν πείνα. Σιωπηλοί, μέσ' στήν παγωμένη ὀλοσκήτεινη νύχτα, ξεκίνησαν απ' τόν Παντελέμονα. Δέν τούς εἶχε μιλήσει κανείς γιά τή νυχτερινή πορεία πού ἀρχίζαν, ὥστόσο ὅλοι τῶνοιωθαν πώς ὁ ἐχθρός εἶχε πλησιάσει πολύ ἕνα γύρο στό νότιο Ὀλυμπο, πώς τήν ἀγγὴ ἴσως, εἰδόντας τήν ἐξάντλησή τους, θά τούς ρίχνονταν, πώς ἔπρεπε νά προχωρήσουν πρὸς τό Βορριά, πρὸς τό σκοπό τους, ὅτι κι' ἂν ἦταν ν' ἀντιμετωπίσουν τούτη τή νύχτα μπρὸς στή Λεπτοκαριά καί παραπέρα στή δημοσιά.

Μ' ανοιχτό βῆμα, σχεδόν τρέχοντας κατηφόρισαν απ' τόν Παντελέμονα πρὸς τόν κάμπο. Πέρασαν διχῶς μπλέξιμο μέ τόν ἐχθρό τίς δύο σιδηροδρομικές γέφυρες τῆς Λεπτοκαριάς, κοντά στή θάλασσα. Στό σταθμό, ἦταν ὁ μεγαλύτερος κίνδυνος γιά ἐνέδρα. Μά ἡ φάλαγγα μέ γοργό βῆμα πέρσε γαί τό σταθμό. Ξανά στά μάτια τῶν ἀοπλῶν πετριωτῶν, σ' ἀτυραγνισμένα πρόσωπα, ἄσραφτε ἡ ἴδια θέληση, ἡ ἴδια σκληρή ἀποφασιστικότητα, ὅπως στό πέρασμα τοῦ θεσσαλικοῦ κάμπου καί τῆς Κάρλας.

Μόλις προχώρησαν λίγο απ' τό σταθμό δόθηκε παράγγελμα γιά στάση. Ἡ ξαναμμένη απ' τό τρέξιμο φάλαγγα ἔπεσε στό χῶμα. Ἐκείνη τή στιγμή οἱ σύνδεσμοι λέγαν πώς ὁ κίνδυνος γιά ἐνέδρα ἐκεῖ εἶχε ξεπεραστεῖ. Ἀνάσαναν! Μιά ἐχθρή ἐνέδρα ἴσως νά τήν ἀνάτρεπαν καί νά προχωροῦσαν. Μά τί θά γινόταν 3—4 ὥρες ἀργότερα στό πέρασμα τῆς δημοσιάς;

Ψιθίριζε ὁ ἕνας στόν ἄλλο, πώς ἡ φάλαγγα ἔφυγε ἀπ' τό σταθμό γα εἶχε ξεφύγει τήν ἐνέδρα. Δέν εἶχαν

ἀκόμα οἱ τελευταῖοι καὶ Ξάφνου βρόντησαν πάλι βαρεῖά στά 40—50 μέτρα τὰ πολυβόλα καὶ τὰ Μπρέντ τοῦ ἐχθροῦ, ἄστραψαν πάνω στή μάζα οἱ σφαῖρες. Ἐνέδρα! Διπλή ἐνέδρα, δεξιά κι' ἀριστερά, μέ πολυβόλα, μέσα στά νύχια τοῦ ἐχθροῦ. Οἱ ἄοπλοι πατριῶτες σκυφτοί, ἔτρεχαν πολλοί πρὸς τὰ μπρός μέσ' στίς σφαῖρες. Κάποιοι ἔπεφταν. Οἱ ἄλλοι προχωροῦσαν, ἔτρεχαν λαχανιαστά. Ἡ διάταξη τῆς ἐχτρικῆς ἐνέδρας, τὰ πυρά πού ἔφραζαν τὸ δρόμο πρὸς τὰ μπρός, ἔδειχναν πὼς οἱ φαδίστες πήγαιναν γιὰ αἰχμαλωσία καὶ ἐξόντωση τῆς φάλαγγας. Γι' αὐτὸ κουβάλησαν καὶ πολυβόλα. Εἶχαν γλυκαθεῖ μέ τοὺς αἰχμάλωτους τῆς προχτεσινῆς νυχτερινῆς ἐνέδρας, ὅταν ἡ φάλαγγα γύρναγε πρὸς τὸν Παντελέμονα. Καί πάλι τὰ πολυβόλα καὶ τ' αὐτόματα τῶν μισθοφόρων, σίγουρα οὕτῃ τῇ φορά γιὰ τὸ δῆραμα πού ἔπεφτε στά δόντια τους, ἠθελαν νά κλείσουν τὸ δρόμο τῶν ἀοπλων πατριωτῶν πρὸς τὸ Βορριά.

Τρέχοντας πρὸς τὰ μπρός οἱ ἄοπλοι, ἄρχισαν νά πέφτουν σέ μιά βαθειά ρεματιά, γεμάτη πουρνάρια κι' ἀγριόβυτα. Ξεσχίζονταν καὶ κατρακυλοῦσαν κάτω ἀπ' τίς σφαῖρες. Μποροῦσες ν' ἀκούσεις μέσ' στό πηχτὸ σκοτάδι, ἀνάμεσα στά κλαριά καὶ στά βράχια, μικρές κομμένες φωνές. Ζητοῦσαν πάλι ὁ ἓνας τὸν ἄλλο, ζητοῦσαν τοὺς ὀμαδέρχες καὶ τοὺς διμοιρίτες τους ἢ οἱ διμοιρίτες ζητοῦσαν τοὺς ἀόπλους τους.

Γρήγορα ἀνασυντάχθηκε τὸ μικρὸ ἔνοπλο τμήμα τοῦ Μπαντέκου πού συνόδευε τοὺς ἀόπλους. Ἀκούστηκαν ξανά οἱ γνώριμες κι' ἀπ' τοὺς ἄλλους ἄνδρες φωνές:

—Ἐδῶ! Ἐδῶ παιδιά!... τάξετε ἐδῶ ἐγώ

αυτόματο. Βαράτε τους! 'Απάνω τους!

'Αρχισαν νά βάζουν οί άντάρτες. Μιά κραυγή πού έβγαινε από εκατοντάδες στήθια ένοπλων, και άοπλων κυριάρχησε τώρα στό σάλο της μάχης.

—«ΑΕΡΑΑΑΙ!»

'Η έλπίδα λαχτάρησε μέσ' σιά ταραγμένα στήθια. 'Αν τούς άνέτρεπαν, άν μπορούσαν νά 'εγλιστρήσουν κι' αυτή τή φορά άπ' τά νύχια τών μπουραντάδων, τίποτα δέ θά τούς τρόμαζε κιά. Και νά! Τά έχτρικά πυρα άρχισαν ν' άραιώνουν. Οί θρασύδειλοι φασίστες έφευγαν, έφευγαν και πάλι κυνηγημένοι. Τούς κυνηγοΐσαν οί ένοπλοι μαχητές του Δημοκρατικού Στρατου μέ τ' άλαφρά τους όπλα, τούς κυνηγοΐσαν οί κραυγές τών άοπλων «μαχητών» του Δ.Σ.Ε.

Οί άοπλοι, τραβοΐσαν σκόρπιοι στόν κάμπο πρós τό Β' ορριά... Πολλοί είχαν μπλέξει στ' άγριόκλαρα κι' είχαν χαθεί μέσα στόν άπότομο όχτρο. 'Αλλοι τραβοΐσαν σέ λαθεμένη κατεύθυνση μέσ' στόν κάμπο. 'Ηταν κίνδυνος νά χαθοΐν, νά πέσουν πάλι στό χέρια του έχτρου. Κείνη τή στιγμή, κι' ένώ ακούγονταν άπόμακρα τά πυρά τών άνταρτών πού κυνηγοΐσαν τούς φασίστες, άντήχησε πλημμυρώντας τόν κάμπο, πιά θριαμβικό από κάθε φορά, τό ίδιο πολεμικό τραγούδι του λαου μας. 'Αντάρτες κι' άοπλοι τραγουδοΐσαν τό ΕΜΠΡΟΣ ΕΛΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑΙ Τό περήφανο νικητήριο τραγούδι του λαου, πού πολέμαγε όχτώ χρόνια για τή λευτεριά, άντηχοΐσε παράξενα μέσ' στόν κάμπο πού πριν λίγο βάδιζαν μουλωχτά.

Μαζί μέ τό τραγούδι, μονάχη της έκείνη τή

στιγμή, ανάβλυσε βαθεία μέσ' απ' τὰ τυραγνισμένα στήθια ή κραυγή:

«ΜΑΡΚΟΣΙ... ΜΑΡΚΟΣΙ...»

Είχε ένα περήφανο έκδικητικό τόνο ή κραυγή αυτή. Ήταν μιά πεισματική απάντηση στους φασίστες, πού αντιβούζε βαθεία μέσ' στό σκλωβωμένο κάμπο, και τούς φώναζε.

—•Κιοτήδες δέν είμαστε έμεις! Έμεις άοπλοι κι' ένοπλοι είραστε μαχητές του Δ.Σ. της Ελλάδας! Δέ θά μάς τσακίσουνε έμάς οι ένέδρες σας μπουραντάδες... Έχουμε μέσα μας τήν ψυχή του λαου μας, πού κανείς δέ θά μπορέσει νά τον νικήσει, γιατί ξαίρει! γιατί πολεμάει! Κιοτήδες είστε έσείς, οι μισθοφόροι, πού τρέχετε κυνηγημένοι και μέσα στην καρδιά του κάμπου πού στενάζει στά νύχια σας.

Κυνηγημένοι από μάς, κηρυγημένοι απ' τ'άδύναμα όπλα και τὰ παντοδύναμα τραγούδια μας, απ' τήν κραυγή μέ τό ακριβό όνομα του Άρχηγού μας».

Τό τραγούδι κι' οι κραυγές, δέν ήταν μόνον ένα άβάσταχτο έξέσπασμα. Ήταν σύγχρονα κι' ένα θερμό προσκλητήριο στους ξεκομμένους, στους χαμένους συναγωνιστές, στους τραυματίες, πού τούς καλούσε στη φάλαγγα, τούς έδειχνε τό δρόμο

Σέ λίγο, ή μαρτυρική φάλαγγα, πού λύγισε μιά φορά ακόμα, δίχως νά τσακιστεί, προχωρούσε κανονικά συνταγμένη, σφιχτοδεμένη, κάτω απ' τίς δυνατές πράσινες φωτοβολίδες πού έβριχνε τό κανόνι του άντιτοπιλικου απ' τή θάλασσα. Προχωρούσε στόν κάμπο του Λιτόχωρου, βαθεία μέσ' στις έχτρικές γραμμές, πρής τή

ΒΙΒΛΙΟΤΗΚΗ
ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗΣ
ΙΣΤΟΡΙΑΣ
35

δημοσιά, τρέχοντας. Ἡ ὥρα εἶχε προχωρήσει. Λαχτάριζαν τώρα μὴ φέξουν στό δρόμο. Ὁ καλύτερος σύντροφός τους, ἡ νύχτα, τοὺς ἐγκατάλειπε. Ἄνοιγαν κι' ἄνοιγαν τὰ πληγωμένα πόδια, φούσκωναν τὰ στήθια, κι' ἀκουγες καυτό τὸ λαχάνιασμα τῶν παιδιῶν.

Ἐφτασαν σ' ἡ δημοσίᾳ, θαμποχαράζοντας. Ὁ ἐχτρός δέν πρόλαβε νά κινητοποιηθεῖ. Οἱ φασιότες, κάνουν ἀναφορᾶς, περιμένουν διαταγᾶς, ἔχουν ἓνα κοκκαλιασμένο τίς περισσότερες φο, ἔς σχέδιο, πού δέν τό προσαρμόζουν εὐκολα. Οἱ ἀντάρτες, παίρνουν γοργά τήν ἀπόφαση, ρίχνονται μπρός, μέ σβελτάδα, μέ προσήλωσή στό σκοπό, ὑπερνικούν ἐμπόδια πού βάζουν ταξιαρχίες καί μεραρχίες τοῦ μισθοφορικοῦ στρατοῦ, προχωροῦν καί στό τέλος ὅσες θυσίες κι' ἂν χρειαστοῦν, νικοῦν. Μέ λαχανιαστό βῆμα πέρασαν τή δημοσίᾳ. Τίποτα.

Γυρνώντας μπορούσες νά δεις νά κόβει τή δημοσίᾳ ἀλλοῦ πυκνή, κι' ἀλλοῦ ἀραιή καί σπασμένη ἡ ἀλυσίδα τῆς φάλαγγας μέσ' στό αὐγινό ἀνοιξιάτικο φῶς. Μπορούσες ν' ἀκούσεις τό καυτό λαχάνιασμα ὕστερα ἀπ' τό δωρο τρέξιμο στόν κάμπο. Πίσω στή θάλασσα, κολλητά σχεδόν στ' ἀκρογιάλι, ξεχώριζε ὁ «Κώνστας». Τί κι' ἂν κυττοῦσε τώρα; Οἱ ἄοπλοι εἶχαν καί πάλι περάσει. Σέ μιά βαθειά ρηματιά μιὰ μιση ὥρα ἀπ' τό Λιτόχωρο, στάθηκαν καί ξάπλωσαν ἀποσταμένοι. Πολλοί κοιμόνταν κι' ὄλας, ἄλλοι προχωροῦσαν ἀργά νά βγοῦν στό προσήλιο νά ξεσταδοῦν καί νά κοιμηθοῦν. Ἐκεῖ, ἦρθε ὁ «Γαλατίας», ἔκανε δύο-τρεις βόλτες κι' πλάκωσαν 5 Σπιτφάιερ. Ὡς τ' ἀπόγευμα

γαν και ξερνοῦσαν σίδηρο και φωτιά πάνω στα κεφάλια των ἄοπλων. Σύγχρονα κινήθηκαν οι μπουραντάδες ἀπ' τό Λιτόχωρο, μά οι λίγοι ἀντάρτες του Μπαντέκου που κρατοῦσαν τά «Καζάνια» τους ἀνάτρεψαν.

Ἀπ'τίς λυσσασμένες ἐπιδρομές των γκάγκστερ του Τρούμαν που κατέβαιναν ἀνενόχλητοι στα τριάντα μέτρα στή χαράδρα και στα γύρω ὑψώματα, σκοτώθηκαν δυό τρεις ἄοπλοι και τραυματίστηκαν κάμποσοι. Ἀνάμεσά τους, κι' ὁ ἀγαπημένος ἐργάτης ἀπ' τους ἡγέτες τῆς τιμημένης ἐργατιᾶς τῆς Ἑλλάδας σὺντροφος Νίκος Ἀραμπατζῆς που βάνιζε πρὸς τό Βορριά, μαζί μέ τήν «ταξιαρχία ἄοπλων».

Τίς αὐγές τῆς 13ης του Μάρτη, ὕστερα ἀπό μιά σκληρή νυχτερινή πορεία στα χιόνια, στίς κορφές του Ἀρβανίτη, οι ἄοπλοι πατριᾶτες τῆς πρώτης ἀποστολῆς ἔφτασαν στό λημέρι του Ἀρχηγείου Πιερριῶν. Ἡ ἰδέα πὼς θάσμιγαν σέ λίγο μέ τήν ταξιαρχία, μέ τά παιδιά των ἄλλων δυό ταγμάτων, ἔδινε κουράγιο και δύναμη στους ἄοπλους μαχητές τῆς πρώτης ἀποστολῆς, σ' ὄλη αὐτή τήν πρόσθετη σκληρή δεκαήμερη δοκιμασία.

Σέ λίγο, οι ἄοπλοι κοιμόνταν στίς ἐλάτινες καλύβες του λημεριοῦ που μαύριζαν στό παχύ χιόνι, μέ μιά φούχτα βραστό καλαμπόκι στήν κοιλιά.

Ξανάσμιξαν τή μέρα αὐτή, ὅλοι οι ἄοπλοι πατριῶτες πάνω στα χιονισμένα ὕστερ' ἀπ' τό νικηφόρο πέρασμα του και του κάμπου του Λιτόχωρου. Πεινούσαν, κάθε μέρα πλήθυναν σ' κρυοπαγημένοι,

ρωστοι κι' οι τραυματιες, ηταν ευπολητοι και
γυμνοι, μα η προσηλωση στο μεγαλο σκοπο,
Ξαναβε την ελπιδα κι' η αγωνιστικη δελυση
εβαζε τη σφραγιδα της στις γωνιες των προσωπων
που ειχαν σκληραινει. Ειχαν φτασει πια στα
Πιερρια, στη Μακεδονια. Οτι κι' αν ετοιμαζαν
οι μισθοφοροι, οσα χιονια και οσες μπορες κι'
αν ξεσηουσαν πανω τους, θα περνουσαν, θα φτα-
ναν εκει, εκει που θα μπορουσαν με τ' οπλο
στο χερι, να εκδικηθουν τους δολοφονους των
αδελφιων τους, που επεσαν στη σκληρη πορεια,
να εκδικηθουν το δακρυ και το αιμα του λα-
ου!

ΚΡΙΣΙΜΕΣ ΜΕΡΕΣ

Οι φασίστες μέ συγκεντρωμένες δυνάμεις της 36ης καί της 51ης ταξιαρχίας, μέ δυνάμεις μάυδων καί έθνοφρουράς, ριχτήκαν πάνω στά Πιέρρια, καί έστησαν γερές ενέδρες στό δρόμο Έλασσώνας—Κοζάνης. Σύγχρονα μέ άλλες δυνάμεις έκαναν επιχειρήσεις στό Βέρμιο. Προσπαθούσαν νά φράξουν τό δρόμο στους άοπλους καί πρós τό Βέρμιο καί πρós τά Χάσια. Νά τους άπορονώσουν πάνω στις χιονισμένες κορφές των Πιερρίων, νά τους κυκλώσουν, νά τους έξοντώσουν ή νά τους αιχμαλωτίσουν. Ήξαιραν από αιχμάλωτους πού έπιαναν, για την πείνα καί την έξάντληση των άοπλων. Για τά λιγοστά πυρομαχικά του ένοπλου τμήματος πού τους συνόδευε τσακισμένο καί αυτό άπ' τίς μάχης, τίς ενέδρες καί τίς άγρύπνιες. Ήξαιραν πώς σέρνονταν στή φάλαγγα δεκάδες άρρωστοί, τραυματίες καί κρυοπαγημένοι. Ήταν περισσότερο καί από σίγουροι πώς θάχαν έπιτέλους μία «περήφανη» νίκη, θά αιχμαλώτιζαν τίς εκατόν τάδες των άοπλων καί ένοπλων μαχητών του Δ.Σ. Ήταν τόσο σίγουροι, πού καί τό Γενικό τους Έπιτελείο καί ό γεροκουίσλιγκ καί ό

ΑΡΧΕΙΑ
ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ
ΙΣΤΟΡΙΑΣ
39

Φόν Φλήτ, βιάστηκαν ν' ανακινώσουν πώς έχουν στό χέρι τους τή φάλαγγα, πώς πιάνουν κατά εκατοντάδες αιχμάλωτους και δέν πρόκειται νά γλυτώσει κανείς. Τίς μέρες αὐτές πού οἱ κούφιοι θριαμβολόγοι τῆς Ἀθήνας, πανηγύριζαν, τά τυραγνισμένα παιδιά τοῦ λαοῦ, πάλευαν μέ τήν ψυχή στά δόντια, ν' ἀνοίξουν δρόμο πρὸς τό σκοπό τους.

Τή νύχτα τῆς 13 Μάρτη οἱ ἄοπλοι κινήθηκαν πρὸς τά «λάπατα» τραβώντας πρὸς τή δημοσιά Ἐλασσώνας-Κοζάνης. Ἡ νύχια ἦταν ἡσυχῃ, παγερή. Ἡ πορεία πάνω στό κρουσταλλιασμένο χιόνι ἦταν ἀπ' τίς πιό σκληρές. Στά γυμνά, παγωμένα ὑψώματα τῆς «ΣΑΠΚΑΣ» ἀρχισαν ἡσυχά—ἡσυχά, νά πέφτουν ἀπό ψύξη οἱ πιό ἐξαντλημένοι. Τά μάτια θάμπωναν, τά πόδια κολλοῦσαν μολυβένια στό χιόνι, ἡ γλώσσα τραύλιζε κι' ἐπεφταν. Τ' ἀδέρφια τους, πέφταν ἀπό πάνω τους, τοὺς ἀνασήκωναν καί τοὺς ἔσερναν ἀπ' τίς μασχάλες, τοὺς ἔδιναν μέ θερμά λόγια κουράγιο.

Κάμποσοι ζεσταίνονταν πάλι, βάδιζαν, σώνονταν. Ἐνδεκα ἄοπλοι πατριῶτες, πάγωσαν κι' ἔμειναν νεκροί σ' αὐτή τή θέση, παλεύοντας ὡς τήν τελευταία στιγμή ν' ἀκολουθήσουν.

Στά «λάπατα» πού ἔφτασαν τίς αὐγές ὑπῆρχε ἐλπίδα νά βροῦν πατάτες. Ἡ πείνα τοὺς θέριζε ἐννιά μέρες τώρα. Μοιράζονταν καί τό τελευταῖο σπειρὶ καλαμπόκι. Σκάβοντας καί μέ τά νύχια τήν παγωμένη γῆ, ἐβγαλαν λίγες πατάτες. Τήν ἄλλη νύχτα, προχωρώντας πρὸς τή δημοσιά, ἔφτασαν στη θέση «πλάκες» καί κολύφθηκαν στό δάσος. Τί ν' ἄρα πού οἱ ἄοπλοι

κοιμόνταν, δύο-τρία συνεργεία, έσφαξαν κάμποσα μουλάρια κι'άλογα που άδυνατισμένα κι' άρρωστα σέρνονταν μαζί με τή φάλαγγα. Αυτή θάταν ή τελευταία τροφή τους. Μέ λίγο μουλάρισιο κρέας στό στομάχι, θα ρίχνονταν το βράδυ για τό πέραςμα τής δημοσιάς. Μά κάποιος πρόδωσε. Ένας λιποτοχτης ξεγλίστερησε στόν έχθρο σιά Σέρβια και μίλησε. Έηρθαν τ' άεροπλάνα και χτύπησαν. Οί μπουραντάδες κινητοποιήθηκαν, κι' έφραξαν μ' ένέδρες τή δημοσιά. Προχώρησαν ακόμα και προς τις θέσεις τής ταξιαρχίας Σκληρή μάχη άρχισε σιά γύρω ύψώματα, ως τό δούρουπο. Οί φασίστες κροτήθηκαν και στο τέλος ανατράπησαν. Τ' άεροπλάνα έβαζαν στός άοπλους, χτυπούσαν τά καζάνια. Μόλις νύχτωσε μοιράστηκαν τό κρέας και πήραν τό δρόμο του γυρισμού. Δέ μπορούσαν να περάσουν απόψε. Αυτός που τους έφραζε τό δρόμο, αυτός που τους ξαναγύριναγε μεσ' στόν κλοιό, ήταν ένα σιχαμερό σκουληκι, ο λιποτάχτης. Μέσα στό χιόνι, κάτω άπ' τις λιγνές όξυές, στό «Κουτσούπια» έπεσαν να κοιμηθούν οί άοπλοι, πικραμένοι, γιατί δέ μπόρεσαν να περάσουν.

Τό πρωί πλάκωσε πάλι ή άεροπορία. Συγχρονα οί φασίστες ρίχτηκαν πάνω σιά γύρω ύψώματα, όπου κρατούσαν θέσεις, υπερασπιζοντας τους άοπλους, οί μαχητές τής ταξιαρχίας Παλαιολόγου. Σ' αυτή τήν καινούρια τους επίθεση, οί μπουραντόδες νόμιζαν πως τό κουράγιο κι' ή άντοχή των ένοπλων κι' άοπλων μαχητών, θα έσπάσει, πως τά πυρομαχικά τους θα χουν σφαιρί, και θα κέρδιζαν έτσι μιά εδκολη νίκη. Μά σιά αυτή τή φορά γελάστηκαν. Οί άντάρτες

μώντας νηστικοί, άγρυπνισμένοι, μουσκεμένοι από μέρες, τους ανάτρεψαν και πάλι και τους κυνήγησαν. Όσο αποτύχαιναν τά τμήματα του πεζικού των φασιστών, νά έξοντώσουν τή φύλαγγα, τόσο πιο λυσσασμένα χτυποΐσαν οι δολοφόνοι του άέρα.

Ή επίδρομή αυτής της μέρας—16 του Μάρτη—ήταν ή πιο λυσσασμένη. Κατά σμήνη ξερνούσαν μπόλικες ρουκέτες και δεκάδες χιιάδες σφαίρες, πάνω στους άοπλους, που πάσχιζαν νά κρυφτούν στις χιονισμένες χαράδρες. Έξη παιδιά του λαού, σκοτώθηκαν εκεί και σαράντα τραυματίστηκαν.

Άνάμεσα στους τραυματίες, κι' ή Ντίνα, ή λεβέτισσα διμοιρισσα, που έσερνε πρώτη τό χορό και με τήν άστεϊρευτη ζωντάνια της, ξεσήκωνε όλόκληρο τό 1ο τάγμα της ταξιαρχίας άοπλων. Μιά ρουκέτα της λιάνισε τά πόδια.

Σμήνη από ιπτάμενα έκτελεστικά αποσπάσματα δολοφόνων, Ράλληδες εκπαιδευμένοι από τους Έγγλέζους νά σκοτώνουν τους άοπλους, χιλιετικοί χτηνάνθρωποι, βρχονταν και ξανάρχονταν ξυστά, πάνω άπ' τ' άνυπεράσπιστα κεφαλια των άοπλων πατριωτών.

Όσο πρós τό δούρουπο, μπορούσες ν' άκούσεις άπ' τους άοπλους νά λένε: «Πέρασε κι' ή σημερινή μέρα... Τί μās έκαναν;.. Τό σκοπό τους δέν τόν πέτυχαν... Τή νύχτα θά προχωρήσουμε...»

Ή άλλη μέρα, ήταν πιο θλιβερή. Ή άνάγκη επέβαλε νά διαλυθεί ή ταξιαρχία άοπλων Ρούβελς κι' οι μαχητές της, νά συγχωνευτούν στά ένοπλα τμήματα που κι' αυτά, είχαν κάμ-

ποσες απώλειες. Οί άοπλοι πατριώτες, άποχωρίζονταν συγκινημένοι. Μερικοί μολογοῦσαν τόν ρυθμό τους. «Φτάσαμε ως εδώ όλοι μαζί, ξεπεκάσαμε τόσες δυσκολίες μαζί, θέλουμε νά φτάσουμε ως τό τέλος, νά όπλιστούμε και νά πολεμούμε μαζί, και τώρα νά σκορπάμε τήν ταξιαρχία μας...»

Μιά ξυπόλητη κοπέλλα μέ μελανιασμένα πόδια, είπε:

—«Άς τυραννιάσταν νησιτικοί και παγωμένοι και δέκα και είκοσι μέρες ακόμα, μη στό τέλος νά φτάναμε μέ τήν ταξιαρχία μας, κι' όλα θά τά ξεχνούσαμε...»

Μέσα σ' αύτή τή θύελλα τής ήρωϊκής πορείας, είχαν δημιουργηθει οι πιο κατάλληλοι δεσμοί, συντροφικότητας και φιλίας ανάμεσα στους άοπλους πατριώτες, κι' ανάμεσα σ' ούτούς και τά στελέχη τους. Έβλεπαν μέσα στη δοκιμασία, πώς αύτοι οι δεσμοί τους βοηθούσαν νά υπερνικούν όλοι μαζί τίς δυσκολίες, νά προχωρούν στό σκοπό τους, όλοι μαζί, στηριγμένοι ο ένας στον άλλο.

—ο—

Η φάλαγγα, τή νύχτα συνέχισε τό δρόμο του γυρισμού. Άφηναν πάλι άριστερά, στό βάθος, τά φάτια τής Κεζάνης. Σέρνονταν μαζί μέ τή φάλαγγα στην πιο βασανιστική πορεία πάνω από εκατό τραυματίες και άρρωστοι. Στά «Καλύβια του Κόρακα όπου ξαναλημέριασαν, πάσκιζαν δυό γιατροί, νά περιποιηθούν τους τραυματίες.

Ο κλοιός ένα γύρο είχε στενέψει. Τα πυρά ακούγονταν πολύ κοντά στα καλύβια με τους τραυματίες και τους άρρώστους. Οι

ραντάδες είχαν πυκνώσει ακόμα περισσότερο τις δυνάμεις τους, ρίχνονταν σ' άσταμάτητες επιθέσεις, πάνω στη φάλαγγα, πού κάθε φορά νόμιζαν πώς την έξόντωναν και κάθε φορά ανασταίνονταν άκατάλυτη, πάνω στις παγωμένες κορφές και τούς χευπούσε και τούς μάτωνε γερά και τούς κυνηγούσε ξανά και ξανά στις φωλιές τους.

Μ' άν τὰ πυρομαχικά της ψυχής του μαχητή του Δ.Σ.Ε. δέν έχουν τέλος, οί σφαίρες του κάποτε τελειώνουν. Στις 21 του μήνα, ή κατάσταση ήταν πού κρίσιμη άπό κάθε άλλη φορά. 'Ο έχθρός είχε κλείσει στενά τη φάλαγγα, πρós τις κορφές των Πιερρίων. 'Η μάχη κι' οί επιδρομές της αεροπορίας, συνεχίζονταν έφτά μέρες τώρα, άπ' την αύγή ως τό βράδυ. Τή νύχτα έπρεπε νά κινηθούν ώρες όλόκληρες στις παγωμένες κορφές. 'Η πείνα, ή αγρύπνια κι' ή παγωνιά, συμμαχούσαν μέ τούς μπουραντάδες για νά έξοντώσουν τούς άοπλους πατριώτες. Οί τραυματίες πλήθαιναν μέ τις μάχες κι' οί ξεπαγιασμένοι, μέ την έξάντληση και τις πορείες. 'Εκείνη τή μέρα, οί φασίστες έκαναν μία προσπάθεια ν' ανέβουν και νά πιάσουν τό Φλάμπουρο, μά δέ μπόρεσαν νά σπάσουν τό χιόνι και γύρσαν.

Μά ή άπίφτιση της Διοίκησης της φάλαγγας έχει παρθει. Κι' είνε άπόφαση όλων. 'Απόψε θά σπάσουν τόν κλοιό, θά περάσουν αυτοί, οί μαχητές του Δ.Σ.Ε. άπό κει πού δέ μπόρεσαν νά βγούν οί φασίστες μέ τ' όρβύλια και τό άσπρο ψωμί τους,—γιατί είνε μισθοφόροι—και θά φτάσουν ξανά στη δημοσία για τό τελευταίο

άλμα.

Τὴν ἴδια στιγμή πού τό ἓνα κομμάτι ἀπ' τοὺς ἄοπλους, θά περνοῦσε πρὸς τὴ δημοσίᾳ, ἄλλη φάλαγγα, θά κινιόταν πρὸς τό βόρειο Ὀλυμπο κι' ἄλλη θά ἐλίσσονταν μέσα στά Πιέρρια. Ὁ ἐχτρός θάρριχνε τὴν προσοχή του, σ' αὐτοὺς πού περνοῦν τὴ δημοσίᾳ κι' ἔτσι θ' ἀνακουφίζονταν τ' ἄλλα τμήματα καί θά λιγότερευέ ο ἰκίνδυνος γιά τοὺς τραυματίες.

Ξεκίνησαν νύχτα. Εἶχε μιά γαλήνια παγωνιά, πάνω στίς κρυσταλλιασμένες κορφές τοῦ Ἀρβανίτη, πού ἀρχισαν νά περνοῦνε. Κάμποσοι τραυματίες καί ἔπαγισμένοι ἀκολουθοῦσαν. Δέ μπόρεσαν νά τοὺς πείσουν νά μείνουν. Κοπέλλες μέ τραύματα στά πόδια, ἀπ' τὰ ἀεροπλάνα παλληκάρια μέ πόδια πού ἔπεφτε ἀπό πάνω τους μελανό, τό κρυσταλλιασμένο κρέας, σφίγγοντας ἀκόμα μιά φορά τὰ δόντια, ἀκολούθησαν. Πάνω ἀπό ἑκατοντηνῆντα τραυματίες κι' ἄρρωστοί ἔμειναν στά Πιέρρια.

Ἡ φάλαγγα προχωροῦσε πάνω στό στέριο κρυσταλλιασμένο χιόνι, μέ γοργό βῆμα.

—Μέσα στό παγερό φεγγαρόφαιτο, ἔσχωριζε πάνω στό χιόνι, ἡ ἴδια σκοτεινὴ ἀλυσίδα τῆς φάλαγγας τῶν ἄοπλων, σφιχτοδεμένη, δυνατή. Ὅλοι τόνοιωθαν, κι' ἄς μὴν κουβέντιαζαν γι' αὐτό, πῶς τὴ νύχτα αὐτὴ, ἔκαναν ἓνα τολμηρὸ ἓνα κρίσιμο ἐλιγμό, ψηλότερα ἀπ' τίς ἐχτρικὲς θέσεις, γιά νά σπάσουν τὸν κλοιό ἀπὸ καὶ πού δέν τό περίμεναν οἱ φασίστες, γιά νά σαλτάρουν τὴ δημοσίᾳ καί νά προχωρήσουν. ΑΡΧΕΙΑ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ
ΙΣΤΟΡΙΑΣ Γιά μιά φορά ἀκόμα, ἐπιστρατεύονταν κι' οἱ τελευταῖες ψυχικὲς καί σωματικὲς δυνάμεις. Περνοῦσαν ἀπὸ

υψόμετρο 2.060 μέτρα. "Υστερ' απ' τρεις-τέσσερις
ώρες πορεία άρχισαν νά πέφτουν οι πρώτοι. 'Ο
γιατρός έμεινε τελευταίος και βοηθοῦσε, μά τή
ζωή πού πάγωνε δέ μπορούσε νά τή θερμάνει.
Κι' αυτό πού δέ μπορούσε νά πετύχει ό για-
τρός, τό πετύχαινε πολλές φορές εκείνη τή
νύχτα, ή θερμή συντροφική άλληλεγγύη πού
ζέσταινε τούς έτοιμοθάνατους, ή άκατάλυτη προ-
σήλωση στό σκοπό, ή πίστη. Κι' απ' αυτούς
πού πάγωναν κι' έμειναν, βρίσκονταν κάμποσοι
πού πάγωσαν κι' έμειναν, γιατί έπαψαν νά πι-
στεύουν πώς θά μπορούσαν νά ζήσουν, έπαψαν
νά παλεύουν γιά νά ζήσουν και μέ τήν τε-
λευταία ικμάδα τής ψυχής και του κορμιού.

'Ο Φουντουκος, ό μεταγωγικός παλληκαρό-
πουλο δεκαεφτά χρονώ, έρχόταν πίσω απ' τό
Λάμπη πού ήταν τραυματίας στό πόδι και κά-
θε τόσο έπεφτε. Τόν πλησίασε, τόν έπιασε απ' τίς
μασχάλες και τόν βοήθαγε λέγοντας όλοένα:

«Γύρε πάνω μου συναγωνιστή... Έγώ βα-
στάω, είμαι γερός... Μή σέ νοιάζει γιά μένα ».
Τήν άλλη μέρα ό Φουντουκος, λιγοθύμισε δυό
τρεις φορές στην πορεία και στό τέλος έμεινε...
Δέν ξαίρει κανείς αν έζησε...

'Η συναγωνίστρια Λούλα, έσκυψε νά βοη-
θήσει έναν άοπλο πού είχε πέσει. "Ακουσε νά
τραυλιζει: «Δέ θά φτάσω.. Δέ θά πάρω έγώ ό-
πλο. Έκδίκηση στους μπουραντάδες...» 'Ο πα-
τριώτης αυτός έμεινε εκεί παγωμένος. Οι πολ-
λοί και πάλι, μέ τήν ψυχή στά δόντια προχω-
ρουν. Είνε αυτές, οι άοπλες πατριώτισσες τής
Ρούμελης και τής Θεσσαλίας, τά παλληκάρια μέ
τά λιγνά παιδεμένα πρόσωπα, οι άρρωστοι και

οι τραυματίες που δε δέλησαν να μείνουν και προχωρούν.

Ένα γύρω στην κορυφογραμμή που περνούσαν έλαμπαν μέσα στην ξάστερη νύχτα, στα 500 και στα 1000 μέτρα οι φωτιές απ' τους καταυλισμούς των μπουραντάδων. Οι φωτιές του κάθε καταυλισμού έφτισχναν ένα πέταγμα κι' όλοι μαζί οι καταυλισμοί, φαίνονταν καθαρά από δω, να σχηματίζουν ένα στενό πέταλο γύρω στην κορυφογραμμή.

Οι φασίστες άξιωματικοί θά κοιμόνταν έκει, με τη σιγουριά πως δε θά ξέφευγαν αυτή τη φορά απ' τα νύχια τους τά τσακισμένα παιδιά του λαού. Άθριο τό πρωί, τό πολύ μεθαύριο τό πέταλό τους θά κλεινε σά θηλειά στό λιμό των άοπλων πατριωτών, κι' αυτοί θά θριάμβευαν. Γαλόλια και δόξες! Οι πυρωμένοι φασίστες, δε μπορούσαν να νοιώσουν πως για τους άντάρτες δεν υπάρχει κλειός, πως για τους μαχητές του Δ.Σ.Ε. ό δρόμος ποτέ δεν είναι κλειστός.

Σημέρωνε, κι' ή φάλαγγα ακόμα άναδιπλώνονταν στις τελευταίες κορφές. Σέ λίγο άρχισε και πάλι ή μάχη στα γύρω ύψώματα, ήρθε όπως κάθε πρωί ό «Γαλατάς» και σε λίγο τά Σπιτάϊερ κι' άρχισαν όλα μαζί να χτυπούν. Η μάχη συνεχίστηκε πεισματική ως τό βράδυ, μ' άραιά πυρά των άνταρτών, ή με χιλιάδες και χιλιάδες σφαίρες, βλήματα ή ρουκέτες των μπουραντάδων. Άκόμα μία φορά οι φασίστες καθελώθηκαν και νικήθηκαν από τους ένοπλους κι' άοπλους πατριώτες.

Μόλις άρχισε να πέφτει τό σκοτάδι, νοπλα τμήματα κύλησαν απ' τά ύψώματα

ΑΡΧΕΙΑ
ΣΥΛΛΟΓΗΣ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ
ΙΣΤΟΡΙΑΣ
47

πολέμαγαν ὡς τὴν τελευταία στιγμή, πρὸς τὴν
χαρῆδρα μὲ τοὺς ἄοπλους, ἀνασυνταχτηκαν, κι'
ἀρχίσαν τὴν νυχτερινὴ πορεία γιὰ τὸ πέρασμα
τῆς δημοσιάς.

Λίγο πρὶν ἀπ' τὸ χάραμα, ὕστερα ἀπὸ
ἐφτόωρη συνεχῆ πορεία, ἔκοψαν καὶ πέρασαν τὴν
δημοσιά νότια ἀπ' τὸ Σαρανταπορο, δίχως μπλέξι-
μο μὲ τὸν ἐχθρό. Οἱ σύγχρονες κινήσεις τῶν
διοφύρων τμημάτων ἀπ' τὰ Πιέρρια, εἶχαν παρα-
πλανήσει τοὺς φασίστες. Ξημερώνοντας, ἔφτα-
ναν ἀργά - ἀργά, συντροφιές-συντροφιές, στήν
Τσαπουρνιά. Εἶχαν ξεφύγει πιά ἀπ' τὰ παγω-
μένα Πιέρρια, πού ἄφησαν τόσους συναγωνιστές
τους, νεκρούς καὶ τραυματίες, εἶχαν περᾶσει κι'
αὐτὴ, τὴν πέμπτη δημοσιά. Μπρὸς τοὺς ἀνοιγόταν
ὁ δρόμος τοῦ τέλους.

ΠΡΟΣ ΤΟ ΝΙΚΗΦΟΡΟ ΤΕΡΜΑ

Μά οι περιπέτειες τῶν ἄοπλων πατριωτῶν δέν εἶχαν ἀκόμα τελειώσει. Ἐημέρωνε ἡ 25ῃ Μαρτίου, ὅταν ἡ φάλαγγα ἔφτασε στὰ ὑψώματα τῆς Ἐινοκερασιᾶς Χασιῶν, ὕστερα ἀπό 3 μέρες πορεία ἀκόμα. Πρὶν προφτάσουν νά ξανασάνουν, ἀρχισε ἡ μάχη. Οἱ ἄοπλοι, μαζὶ μέ τοὺς καινούριους τραυματίες ἀπ' τὴν ἀεροπορία καὶ τὶς μάχες τῶν τελευταίων ἡμερῶν βρῖσκονταν πίσω ἀπ' τὰ ἐνοπλια τμήματα, πού πολέμαγαν μέ λιγοστὲς πιά σφαῖρες. Ὑπῆρχαν ὀπλοπολυβόλα μέ 30 σφαῖρες καὶ ντουφέκια μέ 5 καὶ 10 σφαῖρες. Οἱ φασίστες ἀπὸ αἰχμάλωτους κι' ἐξάντλημένους πού πέφταν στὰ χέρια τους, ἤξαιραν πῶς οἱ σφαῖρες τῶν ἀνταρτῶν τέλειωναν, ἤξαιραν πῶς μέρα μέ τῆ μέρα ἡ ἐξάντληση τῆς φάλαγγας, ἔφτανε στὸ νά πέφτουν ἄνθρωποι ἀπὸ ὕπνο καὶ ἐξάντληση καὶ νά κοιμοῦνται καὶ πάνω στὴν ἐχθρὴ ἢ δημοσιᾷ. Ρίχτηκαν μέ δύο τάγματα, καὶ μέ μούδες καὶ ἔτριβαν πάλι τὰ μάτια τους ἀπ' τὴν ἀπίστευτὴ ἀντίσταση πού συναγγοῦσαν στὰ ὑψώματα. Πρὸς τὸ ἀπόγευμα ἡ κατάσταση ἦταν σιγὴ πρὸς τὸ κρισιμὸ τῆς σημείο. Ἡ ἀεροπορία χτυποῦσε καὶ πάλι συνέχεια ἀπ' τὸ πρῶτο καὶ καινούριες δεκάδες τραυματίες σωριαζόνταν

στήν ανασκαμμένη ἀπ' τὰ μυδράλλια γῆ. Οἱ σφαι-
 ρες τῶν μαχητῶν στά ὑψώματα τέλειωναν. Σέ
 δύο-τρία σημεῖα, ἦρθαν στά χέρια μέ τούς μπου-
 ραντάδες. Ἄλλοι, πετοῦσαν ἀπ' τό ὑψωμα τέ-
 τρες, πάνω στους φασίστες πού ἔφταναν. Σέ λί-
 γο ὁ ἐχθρός εἶχε καταλάβει τὰ δεσπόζοντα ὑ-
 ψώματα, κι' ἄοπλοι κι' ἔνοπλοι, ἄοπλοι ὅλοι
 σχεδόν, ἄρχισαν κάτω ἀπ' τὰ χτυπήματα τῆς ἀ-
 εροπορίας, νά κινουῦνται πρὸς τήν κατεύθυνση
 τοῦ δρόμου Καλαμπάκα—Γρεβενά, πάνω στό
 δρομολόγιο πού εἶχαν γιά τή νύχτα. Τό δρόμο
 τους τόν ἔκοβε τώρα μιά ἐχθρική δύναμη πού
 πήγαινε νά πιάσει τὰ ὑψώματα τῆς Ἀσπροκκλη-
 σιάς. Ἐκεῖ, σ' αὐτή τήν ὑποχώρηση, μπορούσε
 ἀπό στιγμή σέ στιγμή ἡ φάλαγγα νά πάθει τή
 μεγαλύτερη ζημιά, νά ἐξοντωθεῖ κλεισμένη μέσ'
 στίς χαράδρες. Τότε, ὁ διοικητής τῆς φάλαγγας,
 σταθμίζοντας σωστά τό θανάσιμο κίνδυνο, ἔρρι-
 ξε στή μάχη τήν τελευταία του ἐφεδρεῖα, τό λόχο
 τῆς Δημοκρατικῆς Νεολαίας. Τοῦδωσε τήν ἐντολή
 νά καταλάβει καί νά διατηρήσει τὰ ὑψώματα τῆς
 Ἀσπροκκλησίας. Οἱ Νεολαῖοι ρίχτηκαν μέ τόν ἀ-
 στείρευτο ἐνθουσιασμό τους στή μάχη. Σέ λίγο,
 οἱ φασίστες ἔφευγαν κυνηγημένοι ὡς τήν Ἀσπροκ-
 κλησιά, πετώντας χλαῖνες, πυρομαχικά, ὅπλα καί
 σακκίδια. Μασουλώντας λίγο «καθάριο» ψωμί,
 ἀπ' τὰ σακκίδια τῶν μισθοφόρων, μισοξαπλωμέ-
 νοι στό μισοσκόταδο, οἱ νεολαῖοι δίχως νά μι-
 λοῦν, ἔβλεπαν ὅλη τή φάλαγγα νά περνᾷ ἀπό
 μπρός τους, ἀπ' τό δρόμο πού εἶχαν ἀνοίξει αὐτοί
 στήν πιό κρίσιμη στιγμή, περισσότερο μέ τήν πω-
 τιά τῆς ψυχῆς τους, παρά μέ τή λιγοστή ποσότητα
 τῶν ὄπλων τους.

Θαμπόφωτο πρωϊνό! Μόλις ξεχωρίζουν μπρός
στά μάτια πού κλείνουν απ' τή νύστα, οί καινού-
ριες χιονισμένες κορυφογραμμές. Είνε ό ΟΡΛΙΑ-
ΚΑΣΙ Τό τέλος τής μεγάλης πορείας. Αύτή τή
νύχτα, γίνηκε τό τελευταίο σάλτο πάνω απ' τή
δημοσιά Καλαμπάκας—Γρεβενών. Τήν κούραση
τήν κατανικάει ή λαχτάρα για τό τέρμα. Προχω-
ρούν μ' άνοιχτό βήμα. Ξάφνου, βροντόφωνη άντη-
χει μιά φωνή, μπρός από ένα ύψωμα τής 'Αν-
δρακιάς:

— « Σ τ α θ ε ι τ ε ! . . » Ένα δυό κεφάλια
ξεχωρίζουν πίσω απ' τούς θάμνους. « Μπουραντά-
δες πάλι μπροστά μας . . ». Ψιδυρίζουν κάποιιοι απ'
τούς άοπλους, πού έμαθαν βδομάδες τώρα, ν' ά-
νταμώνονται κάθε πρωϊ μέ τούς μπουραντάδες.
« Ίσω νά φτάσαμε σέ δικούς μας . . . Ίσω, νάνε
άντάρτες » έλπίζουν οί πιο πολλοί.

— « Ποιοί είστε σεις ; » Ξαναντηχει
πιο βροντερή ακέμα ή φωνή. Καί σύγχρονα προ-
βάλλουν στό μίσοσκότεινο αύγινό όρίζοντα, δυό
τρεις ένοπλοι.

Στάλθηκαν δυό—τρεις άξιωματικοί και μα-
χητές για άναγνώριση.

« Αντάρτες! Αντάρτες! . . . » φω-
νάζουν. Μιά βαθειά ανάσα, γεμίζει χαρά κι έλ-
πίδα, τά τυραγνισμένα στήθια. 'Η έξάντληση
δέν αφήνει νά ξεχειλίσει ή χαρά, παρά μόνο σέ
μικρές, λαχανιαστές κουβέντες πού σκορπούν διάχυ-
τες μέσα στή φάλαγγα πού προχωρεί.

— « Φτάσαμε στά τμήματά μας ! »

— « Πατούμε στή Λεύτερη
λάδα ! . . . ».

— « Ας τά βάψουν μαύρα οί

μπουραντάδες.. Δέν τόν πέτυχαν
τό σκοπό τους...»

— «Έδω θά βρούμε δπλα καί
Ψωμί...»

Τά δπλα, πού γι' αὐτά κίνησαν πρὶν σαράντα μέρες ἀπ' τή Ρούμελη, τό ψωμί πού τό στερήθηκαν δεκατρεῖς μέρες, γιά νά πάρουν τά δπλα, δέν ἦταν πιά μακρὰ. Ὁ ἀπαίσιος λασπωμένος κάμπος, ἡ λίμνη, οἱ δημοσιές μέτις ἐνέδρες καί τὰ τάνκς, ὁ παγωμένος θάνατος στὰ Πιέρρια, τ' ἀεροπλάνα πού ξερνοῦσαν ὄλη μέρα φωτιά, εἶχαν κατανικηθεῖ καί νά, τοῦτο τό δαμπόφωτο πρωῖνό, τῆς 26 τοῦ Μάρτη, σαράντα μέρες καί σαράντα νύχτες ἀπό τό ξεκίνημά, οἱ ἄοπλοι πατριῶτες ΕΦΤΑΝΑΝ..

«ΓΙΑ ΤΟ Δ.Σ. ΔΕΝ ΥΠΑΡΧΟΥΝ ΕΜΠΟΔΙΑ!»

Τοῦτο τό σινθημα φεγγοβολοῦσε τώρα μέσα τους, φλογίζοντας τίς ψυχές ἀπό περήφανη χαρά, τήν πιό περήφανη, τήν πιό ἀβάσταχτη χαρά τοῦ ἀδικημένου, τοῦ βασανισμένου καί τσαλαπατημένου λαοῦ, πού βλέπει πῶς εἶνε πιό δυνατός ἀπ' τοὺς δημίους του, τοῦ λαοῦ πού νικάει τοὺς τυράννους του.

«Δέ μέ νοιάζει πού πεθαίνω τώρα...» ψιθύρισε ἡ ἄοπλη πατριώτισσα Ξανθή Γκραβαρίνη, πού σύρθηκε μέ ψύξη τῆς πλάτης καί τοῦ στήθους, ὡς ἐδῶ, ἀπ' τὰ Πιέρρια.

«...Φτάνει πού ἔφρασα στήν Ἐλεύθερη Ἑλλάδα...»

Δέν ὑπάρχει σ' αὐτό τόν κόσμο δύναμη πού
μπορεῖ νά κατανικήσει ἕνα λαό, πού εἶναι
γιατί πόλεμάς.

Δέν ὑπάρχει ἐμπόδιο ἀξεπέραστο γιά τό Δη

μοκρατικό Στρατό της Ελλάδας, στό δρόμο του
πρός τή Νίκη. Λαός πού παλεύει και άοπλος,
όπως πάλαιψε σάντα μέρες ή «ταξιαρχία άο-
πλων Ρούμελης», είνε άξιος νά λειτερώσει τήν
πατρίδα του άπ' τούς βασανιστές, είνε άξιος νά
χτίσει μέ τό αίμα και τό δάκρυ του, μέ τά όπλα
πού παίρνει άπ' τά χέρια του δημίου του τήν
καινούρια ζωή!

ΤΥΠΩΘΗΚΕ ΤΟΝ ΑΥΓΟΥΣΤΟ ΤΟΥ
1948 ΣΕ 3.500 ΑΝΤΙΤΥΠΑ ΣΤΟ
ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟ ΤΗΣ «ΕΞΟΡΜΗ-
ΣΗΣ», ΣΤΗΝ ΕΛΕΥΘΕΡΗ ΕΛΛΑΔΑ

ΑΡΧΕΙΑ
ΣΥΓΧΡΟΝΗΣ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ
ΙΣΤΟΡΙΑΣ

ΑΡΧΕΙΑ
ΣΥΓΧΡΟΝΗΣ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ
ΙΣΤΟΡΙΑΣ